

Ett steg bakåt?

*Ett steg bakåt? – Kommunernas kostnader för försörjningsstöd
för de flyktingar m.fl. som mottogs år 1998*

Integrationsverkets rapportserie 2002:07

© Integrationsverket, 2002

ISSN 1404-5370

Integrationsverket

Box 633

601 14 Norrköping

Tryck: Berlings Skogs AB, Trelleborg

Ett steg bakåt?

**Kommunernas kostnader för försörjningsstöd
för de flyktingar m.fl. som mottogs år 1998**

Mats Hammarstedt, fil. dr

Innehåll

- 7 Förord
- 9 Sammanfattning
- 12 Inledning
 - 14 Kostnaderna för tidigare års flyktingkontingenter
 - 18 Flyktingkontingenten 1997
- 23 Försörjningskostnadernas utveckling för 1998 års flyktingkontingent
 - 23 En demografisk beskrivning
 - 27 Den totala kostnadsutvecklingen
 - 29 Försörjningskostnadernas utveckling för olika kommuntyper
 - 34 Skillnader mellan kommungrupper
 - 36 Skillnader mellan olika hushållstyper
 - 38 Skillnader mellan de flyktingar som flyttar och de som stannar
 - 42 Skillnaden mellan kommuner med introduktionsersättning och kommuner med bistånd
- 48 Slutsatser
- 52 Referenser
- 53 Bilagor

Förord

Integrationsverket har, som del i arbetet med att utveckla introduktionen, i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader under flyktingars introduktion. På regeringens uppdrag har Integrationsverket därför undersökt utvecklingen av försörjningsstöd för de flyktingar m.fl. som mottogs i landets kommuner under år 1998 och för vilka kommunerna erhållit statlig ersättning. Undersökningen omfattar åren 1998 till 2001.

I jämförelse med 1997 års flyktingkontingent visar resultaten på en ökning av flyktingars behov av försörjningsstöd, dvs. antingen ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning. Frågan är om kommunerna har tillräckliga ekonomiska medel att satsa på aktiva insatser under introduktionen eftersom försörjningsstödet motsvarar ca 82 procent av de statliga ersättningarna.*

En intressant observation är att det utbetalade försörjningsstödet minskar något snabbare för 1998 års kontingent jämfört med 1997 års kontingent. Under åren 1999–2001 minskade stödet med 27 procent för mottagna år 1998 medan stödet under åren 1998–2000 minskade med 22 procent för mottagna år 1997.

Industrikommunerna är mest framstående bland kommuntyperna med låga kostnader för försörjningsstöd och hög andel flyktingar i egen försörjning. De stora kostnaderna för flyktingarnas försörjning under introduktionen bärs av storstäderna, dit också många flyktingar flyttar.

* De statliga ersättningar som ska täcka kommunens kostnader för introduktion inklusive försörjningskostnader är schablon- och grundersättningen. Utöver detta kan kommunen återsöka vissa betydande extraordinära kostnader samt särskilda kostnader för olika grupper (äldre, sjuka, funktionshindrade samt barn utan legal vårdnadshavare). De schabloniserade ersättningarna för 1998 års kontingent uppgick till omkring 1 650 miljoner kronor. De övriga ersättningarna uppskattar Integrationsverket till ca 200 miljoner kronor. Uppskattningarna baseras på en beräkning av den genomsnittliga kostnaden för dessa ersättningar per mottagen flykting åren 1992, 1993 och 1994, se Resurser på flykt?, Statens Invandrarverk, 1998.

Undersökningen tycks ge vid handen att individen förbättrar sina möjligheter till egen försörjning genom att flytta. Beroendet av ekonomiskt bistånd faller snabbare bland personer som flyttar under observationsperioden än bland dem som stannar kvar. Detta gäller flyttning från samtliga kommuntyper utom industrikommuner och större städer, där beroendet faller snabbare bland dem som bor kvar än bland dem som flyttar. Även flyttning till storstäderna resulterar i minskat beroende av försörjningsstöd, medan flyktingar som initialt bosätter sig i storstadsregionerna inte minskar sitt bidragsberoende i samma utsträckning. Det verkar alltså vara möjligt att efter introduktion på annan ort flytta till arbete i storstäderna medan en introduktion i storstäderna inte leder till egen försörjning i samma grad. I vilken mån individuella skillnader avseende utbildning och yrkesbakgrund spelar en roll här kan vi inte uttala oss om utifrån denna undersökning.

Storstäderna, dess förortskommuner samt övriga större städer använder i högre utsträckning än övriga kommuner introduktionsersättning som försörjningsstöd under introduktionen. Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd minskar när individen kommer i sysselsättning, vilket inte alltid är fallet om individen erhåller introduktionsersättning. Möjligen kan ökad användning av introduktionsersättning bidra till den ökade totala kostnaden för försörjningsstödet. Sedan 1997 års kontingent har nämligen allt fler kommuner lämnat det ekonomiska biståndet som försörjningsstöd till förmån för introduktionsersättning under flyktingarnas introduktion. Integrationsverket avser att återkomma till regeringen hur detta kan följas upp genom fördjupade studier som belyser introduktionens effektivitet i olika aspekter.

Mats Hammarstedt, filosofie doktor och universitetslektor i nationalekonomi vid Växjö universitet, har genomfört undersökningen åt Integrationsverket och skrivit denna rapport, i dialog med Gisela Andersson, Integrationsverket, som varit ansvarig för undersökningen. Elisabeth Bahngoura, Monir Dastserri och Helena Svensson, samtliga från Integrationsverket, har tillsammans med Statistiska centralbyrån bistått undersökningen med statistiska och andra underlag.

Norrköping den 10 september 2002

Andreas Carlgren
Generaldirektör

Saleh Sallar
Avdelningschef

Sammanfattning

I denna studie har vi följt upp kommunernas kostnader för de flyktingar m.fl. som mottogs i Sverige år 1998. Antalet uppgick till 12 012 flyktingar vilket är betydligt fler än i 1996 års kontingent men något färre än i 1997 års kontingent. 1998 års flyktingkontingent kan sägas ha haft en mer gynnsam ålderstruktur än 1997 års flyktingkontingent då en större andel i 1998 års kontingent befann sig i arbetsför ålder. Beträffande utbildningsnivån är dock skillnaderna mellan 1997 och 1998 års kontingenter mycket små. Samtidigt är skillnaderna i etniskt ursprung mellan 1998 års flyktingkontingent och tidigare års kontingenter liten. Precis som för 1997 års flyktingkontingent dominerades 1998 års kontingent av flyktingar från forna Jugoslavien, Iran och Irak.

Den sammanlagda kostnaden per flykting under perioden 1998–2001 har beräknats till 126 426 kronor. Detta är en ökning med ca 10 000 kronor per flykting jämfört med 1997 års kontingent.

Det trendbrott som inträffade för 1997 års flyktingkontingent visade sig alltså inte vara bestående. För 1998 års kontingent är kostnaden, med undantag av 1995 och 1996 års flyktingkontingenter, högre än för tidigare års kontingenter, och kostnadsutvecklingen går därför denna gång ett steg bakåt. Även i reala termer är kostnaden för 1998 års flyktingkontingent högre än för de flyktingkontingenter som anlände under första halvan av 1990-talet. För 1996 års kontingent berodde den ökade försörjningsstödkostnaden delvis på genomförda statliga besparingar. Även om vi inte finner samma tydliga effekt, utan tvärt om en vänd trend för 1997 års kontingent, kan de än mer ökade statliga besparingarna under år 1998 ha påverkat försörjningsstödkostnaderna att öka för 1998 års kontingent.

Att kostnaderna per flykting är högre för 1998 års flyktingkontingent än för 1997 års flyktingkontingent är särskilt oro-

väckande eftersom åldersstrukturen i 1998 års flyktingkontingent faktiskt var mer gynnsam än i 1997 års flyktingkontingent. Sett till ålderstrukturen hade alltså 1998 års flyktingkontingent bättre möjligheter till egen försörjning än 1997 års kontingent.

Det bör också påpekas att det finns vissa likheter mellan 1998 års flyktingkontingent och tidigare års flyktingkontingenter. En sådan likhet är t.ex. att kommunernas kostnader för försörjningsstöd faller kraftigt under treårsperioden. Den största förklaringen till detta verkar vara förbättrade möjligheter till egen försörjning för flyktingarna när vistelsetiden i landet ökar.

Vidare varierar kostnaderna för 1998 års flyktingkontingent mellan olika kommuntyper, precis som för 1997 års flyktingkontingent. De största kostnaderna, såväl i absoluta tal som i genomsnittsbelopp per flykting, bärs av storstäderna. Storstäderna har också en nettoinflyttning av flyktingar under observationsperioden.

Studien identifierar också kommuntyper med låga kostnader för försörjningsstödet. Mest framstående är industrikommunerna vilka har den klart lägsta kostnaden per flykting. Den arbetsmarknad flyktingarna i dessa kommuner möter förefaller vara väsentligt skild från den arbetsmarknad flyktingar i storstäder möter. Den verkar också väsentligt skilja sig från den arbetsmarknad som flyktingar i glesbygd och landsbygd möter. Denna observation är nog central för integrationspolitiken. Vad finns det för lärdomar från industrikommunerna som kan överföras till andra kommuntyper?

Studien visar också att flyktingar som flyttar under observationsperioden faktiskt kan förbättra sina möjligheter till egen försörjning. Andelen beroende av försörjningsstöd faller t.ex. snabbare bland flyktingar som under observationsperioden flyttar från storstäderna än bland de som bor kvar i storstäderna. Samtidigt är det ett faktum att även de flyktingar som flyttar från andra kommuntyper, undantaget industrikommuner och övriga större kommuner, kan förbättra sina möjligheter till egen försörjning

Studien har visat att en stor del av flyttningarna från mindre kommuner går till storstäderna. Studien indikerar samtidigt att resultatet av introduktionen av flyktingar, till egen försörjning, snarare fungerar sämre i storstäder än i andra kommuntyper. Det goda arbetsmarknadsläget i storstäderna bidrar till att många flyktingar får arbetstillfälle där efter att först ha fått sin introduktion på annat håll i landet. När det gäller storstäderna måste vi därför fråga oss vilka bristerna är som gör att de nyanlända flyktingar som initialt bosätter sig i dessa regioner inte kommer i arbete och egen försörjning trots stor efterfrågan på arbetskraft. Dessa regioner drar nämligen samtidigt

till sig såväl infödd som invandrad arbetskraft från andra delar av landet.

Vad gäller industrikommunerna och övriga större kommuner är situationen den omvända. Andelen beroende av försörjningsstöd faller snabbare bland de flyktingar som väljer att bo kvar än bland de som väljer att flytta från dessa kommuner. Speciellt industrikommunerna kännetecknas ofta av ett gynnsamt arbetsmarknadsläge. Den samlade lärdomen av studien är därför att arbetsmarknadsläget så långt som möjligt bör vara vägledande i de fall då myndigheter medverkar vid bosättning av flyktingar. Dessutom är det av vikt att förstärka incitamenten för arbetslösa flyktingar att flytta och därigenom öka den geografiska rörligheten bland arbetslösa flyktingar. Detta kan t.ex. ske genom olika former av flyttningsstöd för arbetslösa flyktingar.

Beträffande olika former av försörjningsstöd visar studien att kostnaderna för ekonomiskt stöd till flyktingar är lägre bland kommuner med bistånd än bland kommuner med introduktionsersättning. Dessa resultat bör dock tolkas med viss försiktighet då det finns stora strukturella skillnader mellan kommuner som använt de olika försörjningsstödsformerna.

Inledning

Invandrades arbetsmarknadssituation i Sverige har försämrats avsevärt de senaste 25 åren (se Ekberg & Hammarstedt, 2002). Under 1950- och 1960-talen låg sysselsättningsgraden bland utrikes födda många gånger högre än sysselsättningsgraden bland den infödda svenskbefolkningen. Även inkomstnivån låg väl i nivå med den infödda befolkningens inkomster. Under denna period utgjordes invandringen till Sverige i huvudsak av arbetskraftsinvandring från europeiska länder. Invandringen ökade i perioder då efterfrågan på arbetskraft ökade, och sjönk i perioder med låg efterfrågan på arbetskraft. Mot denna bakgrund är det inte särskilt förvånande att de arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige hade relativt stor framgång på arbetsmarknaden. Men det är ett faktum att även den tidens flyktinginvandrare från t.ex. Ungern och Tjeckoslovakien, vars migrationsbeslut inte var beroende av arbetsmarknadsläget, ofta nådde framgång på den svenska arbetsmarknaden.

Från mitten av 1970-talet ändrade invandringen karaktär. Inslaget av flyktingar och anhöriga med utomeuropeisk bakgrund ökade. Vid mitten av 1970-talet började också invandrades arbetsmarknadssituation försämrats successivt, och denna trend fortsatte under 1980-talet trots högkonjunktur och den stora efterfrågan på arbetskraft. Invandrarna kom nu från allt mer geografiskt och kulturellt avlägsna platser, och till skillnad mot 1950- och 1960-talen hade framförallt flyktingarna svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Även under 1990-talet har invandringen till Sverige i huvudsak utgjorts av flykting- och anhöriginvandring och under 1990-talets första hälft försämrades invandrades arbetsmarknadssituation i Sverige ytterligare. Trots att en stabilisering ägt rum under de senaste åren måste arbetsmarknadsläget för framförallt nyanlända invandrargrupper under 1990-talet betraktas som katastrofalt dåligt.

En individs ställning på arbetsmarknaden är i allt väsent-

ligt avgörande för individens möjligheter att försörja sig. Den individ som saknar, eller har för låg, arbetsinkomst blir beroende av någon alternativ försörjning. För att kvalificera sig för ersättning från olika delar av det svenska socialförsäkrings-systemet, som t.ex. erkänd arbetslöshetskassa, krävs i regel en föregående period av deltagande i arbetslivet. Då nyanlända invandrare ofta saknar arbete och dessutom inte är kvalificerade för sådana ersättningar är de i regel hänvisade till det behovsprövade ekonomiska biståndet (f.d. socialbidraget) för att klara sin försörjning. Olika studier har visat att framförallt senare års invandrargrupper är överrepresenterade i biståndsberoende (se Hammarstedt, 2000; Integrationsverket, 2000).

Sämre arbetsmarknadssituation kan således förväntas leda till högre biståndsberoende för utrikes födda. Försämrade möjligheter till egen försörjning för flyktingarna leder i sin tur till högre kostnader för kommunerna då det är dessa som ansvarar för det initiala försörjningsstödet till flyktingarna. Försörjningsstödet till flyktingarna utbetalas av kommunerna antingen i form av bistånd eller i form av introduktionsersättning. Introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) innebär dels att ersättningen bör vara högre än normen för bistånd, dels att ersättningen är prestationsrelaterad, dels att individen får ha egen inkomst utan att introduktionsersättningens storlek påverkas.¹

Syftet med denna studie är att redogöra för kostnadsutvecklingen under åren 1999, 2000 och 2001 för ekonomiskt bistånd (dvs. socialbidrag och introduktionsersättning) till flyktinghushåll mottagna år 1998, hädanefter kallad 1998 års flyktingkontingent.² I vilken utsträckning skiljer sig kostnadsutvecklingen åt mellan olika kommuntyper? I studien gör vi en beskrivning av andelen hushåll som är helt eller delvis beroende av bistånd samt andelen hushåll som inte är beroende av bistånd i olika kommuner. Vidare gör vi en jämförelse av kostnadsutvecklingen mellan de kommuner som använder sig av ekonomiskt bistånd och de kommuner som använder sig av introduktionsersättning. Skiljer sig kostnadsutvecklingen åt mellan dessa kommuner? Dessutom studerar vi om det finns skillnader i bidragsberoende mellan flyktingar som flyttat efter ankomsten till Sverige och de som bor kvar på den initiala bostadsorten. I studien jämför vi också de resultat som

1 I flera kommuner förekommer »socialbidragsliknande« introduktionsersättningar. I dessa kommuner uppfyller introduktionsersättningen inte lagens (1992:1068) kriterier för introduktionsersättning.

2 Med flykting avses de individer som omfattas av Förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m., dvs. personer med flykting- eller flyktingliknande skäl, samt vissa av deras anhöriga.

erhålls för 1998 års flyktingkontingent med tidigare års flyktingkontingenter. Slutligen för vi en diskussion om tänkbara orsaker till de resultat vi observerar.

Kostnaderna för tidigare års flyktingkontingenter

Studier kring de statliga bidragen till kommunerna för att kompensera för kommunernas merkostnader för flyktingmottagningen har genomförts tidigare under 1990-talet.³ Utgångspunkten för studierna var för 1991 till 1996 års kontingenter att de statliga bidragen ska täcka de kommunala merkostnaderna för flyktingmottagningen under mottagningsåret plus ytterligare tre år, dvs. för en genomsnittlig flykting en period på tre och ett halvt år. Fr.o.m. 1997 års flyktingkontingent har regeringens uppdrag till Integrationsverket delvis en annan inriktning. Istället för att undersöka i vilken mån kommunerna får kostnadsäckning för sina utgifter för flyktingmottagandet studeras nu utvecklingen av försörjningsstödet bland flyktingar m.fl.

I detta avsnitt presenteras de resultat som framkommit i tidigare studier. Syftet är dels att kunna jämföra kostnadsutvecklingen för 1998 års flyktingkontingent med kostnadsutvecklingen för tidigare års kontingenter, dels att kunna jämföra i vilken utsträckning kostnadsutvecklingen för olika kommuner för 1998 års flyktingkontingent skiljer sig från kostnadsutvecklingen för olika kommuner för tidigare års flyktingkontingenter.

3 Undersökningarna har genomförts av regeringskansliet, Statens invandrarverk (numera Migrationsverket) och Integrationsverket i samråd med Svenska Kommunförbundet. Redovisning av resultaten har skett i dessa rapporter:

Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1991? (Ds 1995:75)

Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1992? (Ds 1997:31)

Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1993? (Statens invandrarverk 1998)

Resurser på flykt – täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1994? (Statens invandrarverk 1998)

Räcker ersättningen? Täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1995 respektive år 1996? (Integrationsverkets rapportserie 2000:13)

Trenden vänder – Kommunernas kostnader för försörjningsstöd för de flyktingar m.fl. som mottagits 1997 (Integrationsverkets rapportserie 2001:04)

Tabell 1

Försörjningskostnader per mottagen flykting (nominella värden) för flyktingkontingenterna 1992–1997.

Kontingent	Per capita belopp, Kr
1992	114 593
1993	115 440
1994	117 444
1995	136 365
1996	140 345
1997	116 082

Källa: Integrationsverket, 2001.

De tidigare studierna visar att de kommunala kostnaderna för försörjningsstöd varierat kraftigt under 1990-talet. Fram till och med 1994 års flyktingmottagning hade kommunerna i princip full kostnadstäckning för de merkostnader som flyktingmottagningen medfört. För åren 1995 och 1996 skedde en kraftig försämring för kommunerna. För dessa år borde ersättningen öka med ca 15 procent för att täcka kostnaderna. Denna försämring kan direkt härledas till att kommunernas kostnader för försörjningsstöd ökade under denna period. Utvecklingen av det nominella per capita beloppet per flykting för de flyktingkontingenter som mottogs under perioden 1992–1997 visas i tabell 1. Per capita beloppen är beräknade på en period på tre och ett halvt år, dvs. de flyktingar som mottogs år 1992 studeras under perioden 1992–1996, de flyktingar som mottogs år 1993 studeras under perioden 1993–1997 osv.⁴ Beräkningarna visar på att per capita beloppet per flykting för de flyktingar som mottogs år 1992 uppgick till ca 114 000 kronor räknat på en period av tre och ett halvt år. För de flyktingar som mottogs under år 1996 steg per capita beloppet per flykting till ca 140 000 kr.

Tabell 1 visar att per capita beloppet ökade fram t.o.m. 1996 års kontingent. För 1997 års kontingent är kostnaderna avsevärt lägre än för kontingenterna 1995 och 1996. Det är värt att notera att om hänsyn tas till den inflation som förekommit under perioden 1992–1999 så är kostnaderna för 1997 års flyktingkontingent lägre än för samtliga tidigare kontingenter.

För 1996 års kontingent var en betydande faktor till den

⁴ Det halva året kommer av att genomsnittsflyktingen antas ha bosatt sig i en kommun i mitten av mottagningsåret, dvs. efter halva år 1992, 1993 osv.

Tabell 2

Försörjningskostnader per mottagen flykting (reala värden) för flyktingkontingenterna 1992–1997.

Kontingent	Per capita belopp, Kr
1992	46 114
1993	45 323
1994	45 876
1995	52 998
1996	54 609
1997	44 975

Källa: Integrationsverket, 2001.

höga försörjningsstödskostnaden en övervältring av tidigare statliga kostnader på kommunerna, vilket fick försörjningsstödskostnaderna att öka kraftigt. Exempel på statliga besparingar som ökade försörjningsstödskostnaderna var

- borttagandet av den statliga delen av bostadsbidraget
- höjda egenavgifter för medicin och sjukvård
- höjda egenavgifter för tandvård
- försämringar i studiestöd och utbildningsbidrag
- försämringar i möjligheterna att erhålla A-kassa och KAS
- sjukpenningsförsämringar
- lägre barnbidrag
- borttagandet av statliga subventioner och bidrag till Allmännyttan, vilket höjde den allmänna hyresnivån.

Enligt Svenska Kommunförbundets uppskattning ökade kommunernas kostnader med ca 10 procent mellan åren 1996 och 1997 och med ytterligare ett par procent under år 1998.⁵

I tabell 2 presenteras de reala per capita beloppen för perioden 1992–1997. Beloppen är framräknade genom att respektive kontingents genomsnittliga löpande belopp är omräknat till fasta priser mätt i 1980 års priser (dvs. 1980 års prisnivå = 100). Konsumentprisindex mäts sedan i mitten av den period som respektive kontingent studeras, dvs. 1992 års kontingent mäts med 1994 års konsumentprisindex, 1993 års kontingent mäts med 1995 års konsumentprisindex osv.

Från tabell 2 kan vi alltså konstatera att mätt i reala termer är försörjningskostnaderna per flykting för 1997 års flyktingkontingent den lägsta som har uppmätts för någon flyktingkontingent sedan denna typ av studier började genomföras.

⁵ För diskussion om övervältring av statliga kostnader på kommunerna se *Räcker ersättningen?* (Integrationsverket 2000).

Tabell 3

Uppgifter om flyktingar som tagits emot i en kommun åren 1995, 1996 och 1997.

	1995	1996	1997
Antal förstagångsmottagna flyktingar i kommunerna	15 354	7 169	13 653
Varav:			
Barn under 16 år	5 111	2 215	5 197
Äldre*)	3 075	777	342
Totalt antal sekundärflyttningar från respektive kontingent	10 954	2 173	3 611
Antal flyktingar inom kontingenten som avlidit eller lämnat landet inom tre år	540	366	178

*) Som äldre räknas för 1995 års kontingent flyktingar äldre än 55 år. För kontingenterna 1996 och 1997 räknas flyktingar över 60 år som äldre.

Källa: Integrationsverket (2001).

Delvis förefaller de lägre kostnaderna ha sin förklaring i en mer gynnsam ålderssammansättning. 1997 års flyktingkontingent omfattade t.ex. färre äldre individer än tidigare års flyktingkontingenter. Ålderssammansättningen för flyktingkontingenterna 1995, 1996 och 1997 presenteras i tabell 3.

Dessutom bör flyktingarnas ursprung spela roll. Flyktingarnas ursprung för kontingenterna 1995, 1996 och 1997 presenteras i tabell 4 på nästa sida.

Det är ett faktum att europeiska invandrare har lättare än icke-europeiska att komma in på den svenska arbetsmarknaden.⁶ Dock visar tabell 4 att länderfördelningen är i stort sett densamma för 1995, 1996 och 1997 års kontingent. Det faktum att det går bättre för 1997 års kontingent än för 1995 och 1996 års kontingenter kan alltså inte förklaras av skillnader i flyktingarnas ursprung.

Den huvudsakliga anledningen till förbättringen förefaller istället vara en bättre arbetsmarknad för samtliga invandrargrupper under 1990-talets andra hälft.⁷ En ljusare arbetsmarknad ger avsevärt bättre möjligheter till egen försörjning vilket verkar vara den viktigaste förklaringen till de minskade kostnaderna för kommunerna.

6 Se t.ex. Ekberg (1983), Hammarstedt (2001).

7 Statistik presenterad i t.ex. Hammarstedt (2001) visar att arbetsmarknadssituationen för invandrare var som sämst runt år 1995. Därefter sker en förbättring, om än från låga nivåer.

Tabell 4

Flyktingmottagningen efter medborgarskap för flyktingkontingenterna 1995, 1996 och 1997. Procentuell fördelning.

Flyktingarnas medborgarskap	1995 års mottagning	1996 års mottagning	1997 års mottagning
Forna Jugoslavien	58,8	24,0	42,6
Iran, Irak	22,0	40,7	34,4
Övriga Asien	2,7	9,7	5,8
Latinamerika	3,1	5,0	2,7
Afrika	7,3	11,8	8,2
Gamla öststaterna	2,8	2,7	0,3
Mellanöstern, inkl. Turkiet	2,1	3,8	3,9
Övriga	1,1	2,3	2,0

Källa: Integrationsverket (2001).

Tabell 5

Försörjningsstödet respektive år till kommunplacerade flyktingar mottagna år 1997 i kronor samt i procentuell fördelning av totala beloppet.

	1997	1998	1999	2000	Totalt
Belopp kronor	317 389 191	468 164 087	422 349 348	365 584 835	1 573 487 461
Belopp, per flykting	23 249	34 464	31 239	27 130	116 082
Andel (i procent) av totalbeloppet	20,2	29,8	26,8	23,2	100

Källa: Integrationsverket (2001).

Flyktingkontingenten 1997

Det nominella genomsnittsbetopp om ca 116 000 kronor per flykting för 1997 års flyktingkontingent som presenterades i tabell 1 är baserat på kommunernas kostnader för åren 1997–2000. I tabell 5 presenteras hur kommunernas kostnader för försörjningsstöd utvecklades under denna period för 1997 års flyktingkontingent.

Minskningen i stödet under perioden är avsevärd. 1998 var det första året där hela flyktingkontingenten var i landet ett helt år. Om detta år jämförs med det sista året som flyktingarna i 1997 års kontingent observeras, dvs. år 2000, så minskar stödet från ca 468 miljoner kronor år 1998 till ca 365 miljoner kronor

Tabell 6

Kostnader (i tusental kronor) fördelat på olika kommuntyper för åren 1997–2000 för 1997 års flyktingkontingent.

Kommuntyp	1997	1998	1999	2000	Totalt
Storstäder	80 899	142 746	145 553	135 332	504 531
Förortskommuner	46 165	64 932	55 283	44 983	211 363
Större städer	95 296	136 059	124 472	107 572	463 400
Medelstora städer	46 261	63 285	50 897	41 433	201 876
Industrikommuner	18 824	27 991	20 541	16 176	83 532
Landsbygdskommuner	4 708	5 691	4 438	3 626	18 463
Glesbygdskommuner	2 767	2 542	1 287	639	7 235
Övriga större kommuner	15 062	18 654	13 134	10 145	56 995
Övriga mindre kommuner	7 407	6 263	6 744	5 679	1 573
Totalt	317 389	468 164	422 349	365 584	1 573 487

Källa: Integrationsverket (2001).

år 2000. Av Integrationsverket (2001) framgår att enbart ca 1 procent av de minskade kostnaderna kunde förklaras av utflyttning ur landet eller dödsfall varför de minskade kostnaderna i allt väsentligt kunde förklaras av förbättrad egen försörjning under observationsperioden.

Vidare är det intressant att studera hur kostnaderna utvecklats för olika kommuntyper under observationsperioden. Tabell 6 visar hur kostnaderna är fördelade på olika kommuntyper under perioden 1997–2000.⁸

Oberoende av kommuntyp sjunker alltså kostnaderna från år 1998 och framåt. Den lägre kostnaden år 1997 beror på det faktum att flyktingarna togs emot detta år och alltså inte bodde i kommunerna hela året. Hur kostnaden per capita för 1997 års flyktingkontingent utvecklades i kommunerna för perioden 1997–2000 presenteras i tabell 7 på nästa sida.

Av tabell 7 framgår att försörjningskostnaden per capita var högst förorstäder, storstadsförorter samt för glesbygden. Genomsnittberäkningarna bygger på den genomsnittliga försörjningskostnaden för åren 1998, 1999 och 2000. Det är anmärkningsvärt att skillnaderna mellan kommuntyperna är stora. De lägsta siffrorna, vilka kan observeras för industrikommuner och övriga mindre kommuner, är avsevärt lägre än de värden vi finner förorstäderna och deras förorter. Det höga värdet för glesbygdskommuner avviker rejält från övriga obser-

⁸ Kommunerna är indelade efter Svenska Kommunförbundets indelning av landets kommuner. Hur kommungrupperna definieras framgår av Bilaga A.

Tabell 7

Kostnad per capita (i kronor) för flyktingar i 1997 års flyktingkontingent fördelat på olika kommuntyper för åren 1997–2000.

Kommuntyp	1997	1998	1999	2000	Totalt	Genomsnitt 1998–2000
Storstäder	24 309	39 227	37 465	33 847	134 851	36 847
Förortskommuner	27 316	39 884	33 854	27 263	128 317	33 667
Större städer	23 141	33 048	30 066	26 509	112 764	29 874
Medelstora städer	22 019	31 144	25 641	21 681	100 485	26 155
Industrikommuner	17 176	27 123	21 003	15 347	80 649	21 158
Landsbygds- kommuner	20 557	24 469	23 734	21 204	91 964	23 802
Glesbygds- kommuner	32 551	49 850	40 227	49 146	171 774	46 408
Övriga större kommuner	22 347	30 234	23 836	19 250	95 667	24 440
Övriga mindre kommuner	22 310	19 391	21 616	18 378	84 696	19 795
Totalt för riket	23 249	34 464	31 239	27 130	116 082	30 944

Källa: Integrationsverket (2001).

vationer. Med tanke på det låga flyktingmottagandet i dessa kommuner bör dock denna siffra tolkas med försiktighet.

En annan intressant fråga är om kostnadsutvecklingen skiljer sig mellan kommuner som använder bistånd och kommuner som använder introduktionsersättning som försörjningsstöd. Statistik över kostnaderna för kommuner som har bistånd respektive introduktionsersättning finner vi i tabell 8. Av tabellen framgår att det finns skillnader i kostnaderna mellan kommunerna beroende på vilken form av försörjningsstöd som används. Kommuner med bistånd har lägre kostnader än kommuner som har introduktionsersättning alternativt »socialbidragsliknande« introduktionsersättning.⁹

Vidare visade uppföljningen av 1997 års kontingent att det finns små skillnader i beroendet av försörjningsstöd mellan flyktingar som flyttat någon gång under perioden och de som stannar kvar i den initiala kommunen under hela observationsperioden. Detta framgår av tabell 9. För de som flyttar och de som stannar kvar faller graden av beroende i ungefär samma takt.

Vad kan vi då sammanfattningsvis säga om de tidigare studierna rörande kommunernas kostnader för försörjningsstöd

⁹ Det finns ett antal kommuner där information om form av försörjningsstöd saknas. Dessa är inte inkluderade i analysen.

Tabell 8

Försörjningsstöd per flykting för 1997 års flyktingkontingent uppdelat efter form av försörjningsstöd som kommunen använder.

	Bistånd	Introduktions- ersättning	Socialbidrags- liknande introduktions- ersättning
Antal kommuner:	63	17	30
Boende:			
1997	3 637	3 370	4 406
1998	3 560	3 528	4 588
1999	3 562	3 467	4 640
2000	3 483	3 545	4 672
Boende 2000/ boende 1997	0,96	1,05	1,05
Stöd per flykting:			
1997	24 662	4 006	23 259
1998	35 345	32 796	37 906
1999	31 112	31 233	34 199
2000	24 333	29 562	30 159
Summa	115 412	117 627	125 524
Andel helt beroende år 2000 (%)	30	40	30

Källa: Integrationsverket (2001).

Tabell 9

Andel flyktingar i 1997 års flyktingkontingent som är beroende (helt eller delvis) respektive helt beroende av försörjningsstöd under åren 1997–2000. Uppdelat på dels de som bor kvar i den kommun de mottogs i år 1997, dels de som flyttat någon gång under perioden 1997–2000.

	Antal inom respektive kategori	Andel som är beroende av försörjningsstöd helt eller delvis (procent)				Andel som är helt beroende av försörjningsstöd (procent)			
		1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Kvarboende	10 411	53,8	57,4	53,9	50,2	37,5	27,5	21,3	17,2
Flyttare	3 242	54,5	57,6	53,8	49,9	37,8	24,6	19,3	14,7

Källa: Integrationsverket (2001).

till flyktingar? Som tidigare nämnts är kostnaderna för 1997 års flyktingkontingent väsentligt lägre än för de närmast föregående kontingenterna. För 1997 års flyktingkontingent finns alltså indikationer på att ett trendbrott inträffat. Genom att studera kostnaderna för 1998 års flyktingkontingent kan vi nu studera om detta trendbrott är bestående eller inte.

Vidare kan vi studera om de skillnader mellan olika kommund typer som vi observerat för 1997 års flyktingkontingent kvarstår även för 1998 års kontingent. Slutligen kan vi också studera i vilken utsträckning de skillnader i kostnader mellan kommuner med olika försörjningsformer som kunde observeras för 1997 års kontingent kan observeras för 1998 års kontingent. Vi kan också se om det finns skillnader mellan de flyktingar i 1998 års kontingent som flyttat under observationsperioden och de som bor kvar på den initiala bostadsorten.

Ett trendbrott framkom för 1997 års kontingent beträffande det minskade behovet av försörjningsstöd. Någon undersökning av i vilken mån kommunerna fått full kostnadstäckning för sina utgifter för flyktingars m.fl. introduktion ingick inte i den studien, inte heller i denna studie.

Försörjningskostnadernas utveckling för 1998 års flyktingkontingent

En demografisk beskrivning

Antalet mottagna flyktingar i 1998 års kontingent uppgår till 12 012 personer. För varje mottagen flykting m.fl. har kommunerna erhållit schabloniserad ersättning, som utbetalas i delposter under en period av 24 månader utifrån aktuellt års schablonbelopp. Schablonbeloppet uppgick år 1998 till 151 900 kr för vuxna och 93 200 kr för barn. Samma schablonbelopp gällde år 1999, men år 2000 höjdes beloppet till 152 700 kr respektive 93 700 kronor.

Tabell 10 visar 1998 års flyktingkontingent fördelad efter födelseland. Av tabellen framgår att majoriteten flyktingar har utomeuropeiskt ursprung. Det klart dominerande enskilda landet är Irak från vilket drygt 40 procent av flyktingarna kommer. En stor andel flyktingar, ca 30 procent, kommer också från forna Jugoslavien. I övrigt är andelen flyktingar tämligen jämt fördelad på olika utomeuropeiska regioner. Om vi jämför tabell 10 med tabell 4 finner vi att det finns likheter i det etniska ursprunget i 1998 års flyktingkontingent och tidigare års flyktingkontingenter. Det är dock värt att notera att i tabell 10 är flyktingarna indelade efter födelseland medan de

10 Schablonersättning enligt Förordningen (1990:927), 10–13§§, utgår för varje mottagen flykting och annan utlänning som omfattas av förordningen. Utbetalningen sker periodvis under 24 månader till den kommun där individen bor vid varje utbetalningstillfälle, utifrån aktuellt schablonbelopp. Utöver schablonersättning har kommunerna intäkter för grundersättning (utbetalas till kommuner med överenskommelse om flyktingmottagande), särskilda kostnader för äldre, sjuka och funktionshindrade, särskilda kostnader för barn utan vårdnadshavare samt ersättning för betydande extraordinära kostnader som inte täcks av andra ersättningar enligt förordningen och som uppkommit under introduktionsperioden.

Tabell 10

Flyktingmottagningen efter födelseland för 1998 års flyktingkontingent. Procentuell fördelning.

Flyktingarnas födelseland	Andel (%)
Forna Jugoslavien	28,9
Iran	5,7
Irak	40,5
Övriga Asien	2,9
Latinamerika	2,8
Afrika	4,8
Gamla öststaterna	0,5
Mellanöstern, inkl. Turkiet	4,2
Övriga	5,3
Sverige*)	4,5

*) Totalt har 536 flyktingar Sverige som födelseland, merparten barn födda 1990 eller senare.

Källa: Statistiska centralbyrån (2002).

i tabell 4 är indelade efter medborgarskap. Viktigt att påpeka är också att 536 av flyktingarna i 1998 års kontingent är födda i Sverige. Av dessa är 520 barn som är födda år 1990 eller senare. Barnen har fötts under den tid deras föräldrar var asylsökande.

Vi kan således konstatera att 1998 års flyktingkontingent uppvisar likheter med tidigare års flyktingkontingenter vad gäller det etniska ursprunget. Hur 1998 års flyktingkontingent är fördelad på ålder visas i tabell 11. Av tabellen framgår att andelen barn under 15 år uppgår till knappt 32 procent.¹¹ Andelen individer över 60 år ligger alltså på en låg nivå och uppgår till 2,9 procent för 1998 års flyktingkontingent. Dessa siffror kan jämföras med de siffror för tidigare kontingenter som presenterades i tabell 3. För 1996 års flyktingkontingent uppgick andelen barn till 31 procent och andelen över 60 år till 11 procent. För 1997 års flyktingkontingent uppgick ande-

¹¹ Enligt statistik från Statistiska centralbyrån där barn fr.o.m. 1998 års flyktingkontingent definieras som personer under 15 år. Enligt Förordningen (1990:927) som reglerar kommunernas ersättning för flyktingmottagandet definieras barn som personer under 16 år. Integrationsverkets statistik visar att andelen mottagna flyktingbarn enligt ersättningsförordningens definition år 1998 uppgick till 4 048 personer, vilket motsvarar 34 procent av totala antalet mottagna.

Tabell 11

Uppgifter om flyktingar som tagits emot i en kommun år 1998.

Antal förstagångsmottagna flyktingar i kommunerna	12 012
---	--------

Varav:

Barn under 15 år	3 803
Äldre*)	350

Totalt antal sekundärflyttningar i 1998 års kontingent	2 631
--	-------

Antal flyktingar inom kontingenten som avlidit eller lämnat landet inom tre år	63
--	----

*) Som äldre räknas för 1995 års kontingent flyktingar äldre än 55 år. För kontingenterna 1996, 1997 och 1998 räknas flyktingar över 60 år som äldre.

Källa: Statistiska centralbyrån (2002).

len barn till ca 38 procent medan andelen äldre uppgick till 2,5 procent. Det är således ett faktum att andelen äldre är ungefär densamma i 1997 och 1998 års flyktingkontingent. Däremot är andelen barn lägre i 1998 års flyktingkontingent än i 1997 års flyktingkontingent, vilket delvis beror på Statistiska centralbyråns ändrade åldersindelning av gruppen barn (se not 11).

Eftersom det är rimligt att tro att barn och äldre inte är egen försörjande, och därför bär stora delar av kommunernas kostnader för försörjningsstödet, kan vi dra slutsatsen att 1998 års flyktingkontingent har bättre förutsättningar för en gynnsam kostnadsutveckling än 1997 års flyktingkontingent då en större andel av 1998 års flyktingkontingent består av individer i förvärsarbetande ålder.

Beträffande könsfördelningen, mottagna kvinnor och män, och jämförelse mellan 1997 och 1998 års flyktingkontingenter, är denna i princip identisk. 46,1 procent av 1997 års mottagna var kvinnor mot 45,5 procent bland 1998 års mottagna.

Av tabell 11 framgår också att antalet sekundärflyttningar bland flyktingar i 1998 års kontingent uppgår till 2 631. Detta innebär att ungefär 22 procent av flyktingarna flyttat från sin initiala bostadsort under perioden 1998–2001. För 1997 års kontingent uppgick andelen individer vilka flyttade under åren 1997–2000 till ca 26 procent. Denna andel är således i det närmaste oförändrad mellan 1997 och 1998 års kontingent, men ligger väsentligt lägre än andelen sekundärflyttningar för 1995 och 1996 års kontingenter. Vidare framgår av tabell 11 att

Tabell 12

Antalet mottagna flyktingar år 1998 i de olika kommungrupperna samt relationen mellan antalet boende år 2001 och antalet mottagna år 1998.

Kommuntyp	Antal mottagna 1998	Boende 2001/ Boende 1998
Storstäder	3 565	1,13
Förortskommuner	1 449	0,98
Större städer	3 463	1,02
Medelstora städer	1 528	0,91
Industrikommuner	853	0,92
Landsbygdskommuner	206	0,64
Glesbygdskommuner	71	0,66
Övriga större kommuner	581	0,71
Övriga mindre kommuner	296	0,79
Summa:	12 012	

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

det antal flyktingar som flyttat ut ur landet eller avlidit under observationsperioden uppgick till 63 personer.

Tabell 12 visar hur många flyktingar respektive kommungrupp tog emot år 1998 samt relationen mellan antalet boende det året och antalet boende år 2001 för de olika kommungrupperna. Tabellen visar att flest flyktingar togs emot av storstadsregionerna. I 1998 års flyktingkontingent bosatte sig 3 565 av flyktingarna initialt i Stockholm, Göteborg eller Malmö. Som väntat visar tabellen att antalet mottagna flyktingar är lägst i landsbygds- och glesbygdskommuner.

Vidare framgår relationen mellan antalet boende i kommungrupperna och antalet mottagna flyktingar i kommungrupperna. Ett värde som överstiger 1,0 indikerar således att det år 2001 bor fler flyktingar från 1998 års kontingent i kommunen än vad som togs emot år 1998. Kommungruppen ifråga har således haft en nettoinflyttning av flyktingar under observationsperioden. Tabell 12 visar att storstäderna haft en nettoinflyttning. Utflyttningen har framförallt skett från landsbygds- och glesbygdskommuner men även från övriga mindre och övriga större kommuner. Från medelstora städer och industrikommuner har en viss nettoutflyttning ägt rum medan antalet boende i förortskommuner och större städer i stort sett var oförändrat under perioden.

Tabell 13

Försörjningsstödet respektive år till kommunplacerade flyktingar mottagna år 1998. Kronor och procentuell fördelning av totala beloppet. Löpande priser.

	1998	1999	2000	2001	Totalt
Belopp, kronor	293 703 233	464 212 513	418 178 907	340 517 453	1 516 612 106
Belopp, per flykting	24 451	38 668	34 874	28 436	126 429
Andel av totala beloppet (%)	19,4	30,6	27,6	22,4	100,0

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

Den totala kostnadsutvecklingen

Kommunernas totala kostnader och kostnadsutveckling för 1998 års flyktingkontingent framgår av tabell 13. De totala kostnaderna för försörjningsstödet till 1998 års flyktingkontingent för åren 1998–2001 uppgår till drygt 1,5 miljarder kronor.

Om vi inledningsvis studerar hur kostnaderna för försörjningsstödet till 1998 års flyktingkontingent utvecklats över tiden finner vi att de för år 1998 uppgick till drygt 293 miljoner kronor. Detta är det lägsta beloppet under perioden 1998–2001. Det låga beloppet för år 1998 förklaras av att flyktingarna bosatte sig i kommunerna någon gång under året. Merparten av flyktingarna var således inte boende i Sverige hela år 1998. Det högsta beloppet finner vi för år 1999. Kostnaderna för år 1999 uppgick till drygt 464 miljoner kronor. Detta år fanns flyktingarna i Sverige hela året men då introduktionen just inlett verkar möjligheterna till egen försörjning ha varit ytterst begränsade. Av tabell 13 framgår att drygt 30 procent av kommunernas totala kostnader för försörjningsstödet uppkom under år 1999.

Under åren 2000 och 2001 var kommunernas kostnader för försörjningsstöd till flyktingarna avsevärt lägre. Drygt 27 procent av kostnaderna uppkommer år 2000. Beloppet för år 2000 uppgår till ca 418 miljoner kronor. År 2001 uppkommer drygt 22 procent av kostnaderna. Detta år uppgår beloppet till mer än 340 miljoner kronor.

Om vi istället väljer att studera per capita beloppet för de olika åren finner vi att detta uppgår till 24 451 kronor under det år då flyktingarna mottogs. Året därpå uppgick per capita beloppet till 38 668 kronor. Därefter minskar per capita beloppet

pet och uppgår under år 2000 och 2001 till 34 874 kronor respektive 28 436 kronor. Totalt uppgår den genomsnittliga kostnaden per flykting under perioden 1998–2001 till 126 429 kronor för 1998 års flyktingkontingent.

De lägre kostnaderna under perioden förefaller ha två huvudsakliga förklaringar. För det första ökar möjligheterna till egen försörjning avsevärt när vistelsetiden i landet ökar.¹² För det andra är det så att en del av de flyktingar som kom till Sverige år 1998 inte finns kvar i landet under hela observationsperioden 1998–2001. Orsakerna till detta kan vara t.ex. dödsfall eller utvandring. Dock visar tabell 11 att andelen individer som avlidit eller lämnat landet under observationsperioden uppgår till ca 0,5 procent av 1998 års flyktingkontingent. Den så gott som uteslutande förklaringen till att kostnaderna har sjunkit är således att möjligheterna till egen försörjning förbättras avsevärt när vistelsetiden i landet ökar.

Siffrorna i tabell 13 kan jämföras med de siffror som presenteras för 1997 års flyktingkontingent i tabell 5. Av tabell 5 framgår att det utbetalda stödet för 1997 års flyktingkontingent minskade från drygt 468 miljoner kronor år 1998, det första år denna flyktingkontingent varit i landet ett helt år, till drygt 365 miljoner kronor år 2000. Detta motsvarar en minskning med 22 procent under observationsperioden. Om 1998 års flyktingkontingent studeras finner vi att stödet år 1999, vilket är det första år denna kontingent är i landet hela året, uppgår till drygt 464 miljoner kronor. År 2001 hade beloppet sjunkit till drygt 340 miljoner kronor. Detta är en minskning med 26,7 procent under perioden.

Vid en jämförelse mellan 1997 års kontingent och 1998 års kontingent bör noteras att de absoluta kostnadsbeloppen genomgående är högre för 1997 års flyktingkontingent. Detta kan i huvudsak förklaras av det faktum att 1997 års flyktingkontingent var fler till antalet. Om per capita beloppen studeras är situationen den omvända. Per capita beloppen är genomgående något högre för 1998 års flyktingkontingent än för 1997 års flyktingkontingent.

Det är intressant att jämföra försörjningskostnaden per mottagen flykting med kostnaderna för tidigare års flyktingkontingenter. Den genomsnittliga kostnaden för flyktingar i 1998 års flyktingkontingent uppgick till 126 429 kronor. De nominella kostnaderna för tidigare års flyktingkontingenter presenterades i tabell 1. Vid en jämförelse framgår att per capita kostnaden för 1998 års kontingent överstiger per capita

12 För en djupare diskussion kring hur invandrares vistelsetid i landet påverkar risken att hamna i biståndsberoende, se t.ex. Hammarstedt (2001).

kostnaden för 1997 års kontingent med drygt 10 000 kronor. Det tycks alltså som att det trendbrott som observerades för 1997 års flyktingkontingent snarare är att betrakta som en tillfällig avvikelse. Dock bör påpekas att per capita kostnaden för 1998 års kontingent är avsevärt lägre än per capita kostnaden för 1995 och 1996 års flyktingkontingenter. För 1996 års kontingent berodde den ökade försörjningsstödkostnaden delvis på genomförda statliga besparingar. Även om vi inte finner samma tydliga effekt, utan tvärt om en vänd trend för 1997 års kontingent, kan de än mer ökade statliga besparingarna under år 1998 påverkat försörjningsstödkostnaderna för 1998 års kontingent.

Det är också intressant att jämföra kostnadsutvecklingen i reala termer, dvs. med hänsyn tagen till inflationen. Utvecklingen av försörjningskostnaden för tidigare års flyktingkontingenter i reala termer presenterades i tabell 2. Liksom i beräkningarna för de tidigare flyktingkontingenterna beräknar vi kostnaden per flykting mätt i 1980 års priser. Vi använder oss av konsumentprisindex i mitten av den period som kontingenten studeras, dvs. i fallet med 1998 års flyktingkontingent används konsumentprisindex för år 2000. Det reala beloppet per flykting för 1998 års kontingent uppgår då till 48 496 kronor. En jämförelse med tabell 2 indikerar att den reala kostnaden överstiger kostnaden för 1997 års flyktingkontingent. Dock är den reala kostnaden för 1998 års flyktingkontingent avsevärt lägre än för 1995 och 1996 års flyktingkontingenter.

Försörjningskostnadernas utveckling för olika kommuntyper

I detta avsnitt presenterar vi de totala kostnaderna för kommunernas försörjningsstöd till flyktingarna uppdelat på kommungruppsnivå. Att jämföra utvecklingen för de olika kommuntyperna är inte helt problemfritt. Man kan tänka sig att skillnader i kostnader för försörjningsstöd kan uppkomma mellan olika kommuner genom att de flyktingar som bosätter sig i de olika kommunerna skiljer sig åt som individer, t.ex. varierar deras utbildning, ålder, kön, yrkeserfarenheter etc. Exempelvis skulle då en kommun som tar emot stor andel högutbildade ha bättre förutsättningar att få en gynnsam kostnadsutveckling än en kommun som tar emot en stor andel lågutbildade. Vidare är det givetvis så att de olika kommunernas förutsättningar att skapa egen försörjning för flyktingarna varierar. Detta har sin förklaring i att faktorer som sysselsättningsnivå, arbetslöshet, pendlingsavstånd till andra

Tabell 14

Kostnader (i tusental kronor) fördelat på olika kommuntyper för åren 1998–2001 för 1998 års flyktingkontingent.

Kommuntyp	1998	1999	2000	2001	Totalt
Storstäder	91 227	170 125	169 532	144 225	575 109
Förortskommuner	35 555	56 058	47 343	33 194	172 150
Större städer	87 644	131 517	118 742	100 698	438 601
Medelstora städer	38 314	51 542	42 276	32 403	164 535
Industrikommuner	17 113	21 886	15 931	11 412	66 342
Landsbygdskommuner	3 869	6 750	5 651	4 039	20 309
Glesbygdskommuner	2 156	1 910	1 245	1 216	6 527
Övriga större kommuner	13 064	16 878	11 514	8 458	49 914
Övriga mindre kommuner	4 761	7 546	5 944	4 872	23 125
Totalt	293 703	464 212	418 178	340 517	1 516 612

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

kommuner etc. skiljer sig åt mellan olika kommuner. Slutligen bör också de arbetsmetoder som kommunerna använder sig av för att skapa sysselsättning åt flyktingarna variera mellan olika kommuner. I denna studie har vi inte haft möjlighet att kontrollerna för individspecifika faktorer såsom ålder, utbildningsnivå, arbetslivserfarenhet etc. Dock visar uppgifter från Integrationsverkets databas STATIV att skillnaderna i utbildningsnivå totalt sett är mycket liten mellan 1997 års flyktingkontingent och 1998 års flyktingkontingent. Däremot ger databasen oss inga uppgifter om i vilken utsträckning t.ex. utbildningsnivån varierar mellan flyktingar som bor i olika kommuntyper.

Tabell 14 presenterar de totala kostnaderna för kommunernas försörjningsstöd till flyktingarna uppdelat på kommungruppsnivå. Av tabellen framgår att kostnadsprofilerna ser ungefär likadana ut oberoende av kommuntyp, dvs. de högsta kostnaderna inträffar för år 1999, därefter sjunker kostnaderna för åren 2000 och 2001. Det faktum att möjligheterna till egen försörjning ökar med vistelsetiden i landet samt att ett antal flyktingar faller bort p.g.a. utvandring eller dödsfall gör alltså att kostnaderna sjunker över tiden oberoende av kommuntyp.

Tabell 15 visar hur de olika kommuntypernas kostnadsandelar utvecklats under perioden 1998–2001. Det framgår att storstäderna bär den största kostnadsandelen. Storstädernas andel ökar dessutom över tidsperioden. Detta kan givetvis till stor del förklaras av att storstäderna, vilket framgick av tabell 12, haft en nettoinflyttning under observationsperioden. År 1998 uppgick storstädernas kostnadsdel till drygt 31 procent.

Tabell 15

De olika kommuntypernas andelar av totala kostnaderna (i procent) för försörjningsstödet under perioden 1998–2001.

Kommuntyp	1998	1999	2000	2001	Totalt
Storstäder	31,1	36,9	40,5	42,4	37,9
Förortskommuner	12,1	12,0	11,3	9,7	11,4
Större städer	29,9	28,3	28,4	29,6	28,9
Medelstora städer	13,0	11,1	10,1	9,5	10,8
Industrikommuner	5,8	4,7	3,8	3,4	4,4
Landsbygdskommuner	1,3	1,4	1,4	1,2	1,3
Glesbygdskommuner	0,8	0,4	0,3	0,4	0,5
Övriga större kommuner	4,4	3,6	2,8	2,4	3,3
Övriga mindre kommuner	1,6	1,6	1,4	1,4	1,5
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

Motsvarande siffra år 2001 var närmare 43 procent. I genomsnitt bärs knappt 38 procent av kostnaderna av storstäderna. En bidragande orsak till att höga kostnader bärs av storstäderna kan tänkas vara att t.ex. bostadskostnaden påverkar individernas behov av försörjningsstöd, och det är ett faktum att bostadskostnaden är högre i storstäder än i övriga kommuner.

De kommuntyper som uppvisar en fallande kostnadsandel över tidsperioden är framförallt storstädernas förorter och de medelstora städerna. För storstädernas förorter uppgick kostnadsandelen år 1998 till drygt 12 procent. År 2001 uppgick motsvarande siffra till knappt 10 procent. Kostnadsandelen som bärs av de medelstora städerna uppgick år 1998 till 13 procent och hade sjunkit till under 10 procent år 2001. Studeras glesbygdskommuner och övriga mindre kommuner ligger deras andel av kostnaden hela tiden på en mycket låg nivå.

Det är alltså ett faktum att kostnaderna varierar mellan olika kommuntyper. Dessa skillnader har givetvis sin huvudsakliga förklaring i att olika kommuner har tagit emot olika många flyktingar. Därför presenteras på nästa sida i tabell 16 kostnaderna per flykting för de olika kommuntyperna.

Man bör notera att det under perioden 1998–2001 har skett sekundärflyttningar mellan kommungrupperna. I de per capita belopp som räknas fram har hänsyn tagits till dessa sekundärflyttningar. För varje år studeras alltså kostnaden för respektive kommungrupp i relation till det faktiska antalet boende i kommungruppen.

Tabell 16 visar att den genomsnittliga kostnaden per flykting varierar kraftigt mellan de olika kommuntyperna. Om

Tabell 16

Kostnad per capita (i kronor) för flyktingar i 1998 års flyktingkontingent fördelat på olika kommuntyper för åren 1998–2001.

Kommuntyp	1998	1999	2000	2001	Totalt	Genomsnitt 1999–2001
Storstäder	25 590	46 305	43 570	36 192	151 657	42 022
Förortskommuner	24 537	39 757	34 382	23 659	122 335	32 599
Större städer	25 309	37 236	33 514	28 903	124 962	33 218
Medelstora städer	25 074	34 523	28 584	22 755	110 666	28 621
Industrikommuner	20 062	27 187	20 989	13 985	82 223	20 720
Landsbygdskommuner	18 781	34 616	34 669	27 854	115 920	32 380
Glesbygdskommuner	30 361	26 162	19 154	24 822	100 499	23 379
Övriga större kommuner	22 485	30 466	24 039	19 179	96 169	24 561
Övriga mindre kommuner	16 085	28 052	25 295	21 371	90 803	24 906
Totalt för riket	24 451	38 668	34 874	28 436	126 429	33 993

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

Tabell 17

Kostnadsminskning i procent under perioden 1999–2001 samt rangordning av genomsnittlig försörjningskostnad per flykting under perioden 1998–2001.

Kommuntyp	Minskning i procent från 1999–2001	Rangordning av försörjningskostnad per flykting
Storstäder	21,9	9
Förortskommuner	40,5	7
Större städer	22,4	8
Medelstora städer	33,3	5
Industrikommuner	48,6	1
Landsbygds- kommuner	19,5	6
Glesbygds- kommuner	5,1	2
Övriga större kommuner	37,0	3
Övriga mindre kommuner	23,8	4
Totalt för riket	26,5	

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

vi bortser från mottagningsåret 1998 och istället fokuserar på de år som flyktingkontingenten varit i Sverige under hela året, dvs. åren 1999–2001, finner vi att den genomsnittliga per capita kostnaden för storstäderna uppgår till 42 022 kronor. Detta är den högsta genomsnittliga kostnaden för de olika kommuntyperna. Denna kostnad är knappt 24 procent högre än kostnaden för riket i genomsnitt. Den lägsta genomsnittliga kostnaden finner vi för industrikommunerna. Denna kostnad uppgick till 20 720 kronor för åren 1999–2001. Den genomsnittliga kostnaden för industrikommunerna är således 39 procent lägre än för riket som helhet. Kommunernas rangordning vad gäller genomsnittlig kostnad för försörjningsstöd framgår av tabell 17. Här rangordnar vi industrikommunerna främst eftersom de lyckats bäst i att minska kostnaderna för försörjningsstöd till flyktingarna. Kostnaderna minskar minst i storstäderna, och därför rangordnas dessa som sämst.

Med hjälp av tabell 16 och tabell 17 kan vi dessutom studera hur kostnaderna per flykting utvecklas över tiden för de olika kommungrupperna. För storstäderna ligger kostnadsnivån hela tiden över nivån för riket som helhet. Den genomsnittliga kostnaden sjunker från 46 305 kronor per flykting år 1999 till 36 192 kronor år 2001, en minskning med ca 22 procent. För riket faller den genomsnittliga kostnaden under samma period från 38 668 kronor per flykting till 28 436 kronor per flykting. En minskning med ca 26 procent.

För förortskommunerna faller kostnaderna från 39 757 kronor år 1999 till 23 659 kronor år 2001. Detta är en minskning på ca 40 procent. Kostnaden för förortskommunerna sjunker alltså snabbare än riksgenomsnittet. För de större städerna utvecklas kostnaderna på nästan exakt samma sätt som för riket i genomsnitt. En minskning från 37 236 kronor år 1999 till en kostnad på 28 903 kronor år 2001 motsvarar en kostnadsminskning på ca 22 procent.

För de medelstora städerna minskar kostnaden per flykting från 34 523 kronor per flykting år 1999 till 22 755 kronor per flykting år 2001. Detta är en minskning med drygt 33 procent vilket är mer än genomsnittet för riket.

För industrikommunerna faller kostnaden per flykting mycket snabbt. År 1999 uppgick kostnaden per flykting till 27 187 kronor i dessa kommuner. År 2001 hade motsvarande belopp minskat till 13 985 kronor. Minskningen under perioden var alltså knappt 49 procent. Det är alltså värt att notera att industrikommunerna uppvisar en lägre initialkostnad för försörjningsstöd till flyktingarna, men också att kostnadsminskningen i industrikommuner sker betydligt snabbare än i riket i genomsnitt.

Det faktum att industrikommunerna har en gynnsam kost-

nadsutveckling för försörjningsstödet kunde observeras även för 1997 års flyktingkontingent vilken presenterades i tabell 7. En förklaring verkar vara ett gynnsamt arbetsmarknadsläge i dessa kommuner. Även andra studier (se Ekberg & Ohlsson, 2000) har visat att integrationen av flyktingar fungerat bra i denna typ av kommuner. Det allmänna arbetsmarknadsläget på orter av denna typ är ofta väsentligt bättre än i glesbygdsområden eller landsbygdsområden. Det gör att flyktingar i dessa kommuner har bättre möjligheter att snabbt komma ut på arbetsmarknaden och därmed nå egen försörjning än flyktingar som är bosatta i områden med sämre arbetsmarknadsläge.¹³

Vad gäller landsbygdskommuner faller kostnaden från 34 616 kronor per flykting år 1999 till 27 854 kronor per flykting år 2001. Detta innebär en minskning med knappt 20 procent vilket är mindre än minskningen för riket som helhet. Minskningen för glesbygdskommunerna är den klart minsta bland samtliga kommungrupper. Detta var fallet även för 1997 års flyktingkontingent. Då antalet flyktingar som mottogs i dessa kommuner är litet (71 personer), och dessutom ett flertal flyttat under observationsperioden, bör siffran tolkas med försiktighet.

För övriga större kommuner minskar kostnaderna från 30 466 kronor per flykting år 1999 till 19 179 kronor år 2001, en kostnadsminskning på 37 procent vilket är bättre än för riket i genomsnitt. Vad gäller övriga mindre kommuner minskar kostnaderna per flykting från 28 052 kronor år 1999 till 21 371 kronor år 2001. Kostnadsminskningen är ca 24 procent vilket är något mindre än vad som gäller för riket i genomsnitt.

Skillnader mellan kommungrupper

Vidare är det intressant att studera i vilken utsträckning det finns skillnader mellan kommungrupperna i graden av beroende av försörjningsstöd hos de hushåll som erhåller försörjningsstöd. Med hjälp av våra data kan vi studera om de hushåll som erhåller stöd är helt eller delvis beroende av stödet. I tabell 18 visas andelen av de hushåll i 1998 års flyktingkontingent som erhållit försörjningsstöd, är helt beroende av stödet och hur detta utvecklats under perioden 1998–2001.

Av tabellen framgår att det totala antalet hushåll som erhåller försörjningsstöd, helt eller delvis, minskar under perioden

¹³ Rooth (1999) visade betydelsen av en snabb första kontakt med arbetsmarknaden för flyktingars möjligheter till försörjning.

Tabell 18

Andel hushåll i olika kommuntyper som är helt beroende av försörjningsstöd bland de hushåll som erhållit försörjningsstöd under perioden 1998–2001. Index visar relationen i förhållande till riksgenomsnittet.

Kommuntyp	1998 %	1998 index	1999 %	1999 index	2000 %	2000 index	2001 %	2001 index
Storstäder	77,6	1,08	59,9	1,14	51,0	1,18	43,2	1,14
Förorts- kommuner	66,2	0,92	52,1	0,99	41,7	0,96	34,9	0,92
Större städer	70,7	0,98	52,2	0,99	40,8	0,94	36,0	0,95
Medelstora städer	71,2	0,99	45,2	0,86	38,7	0,89	31,3	0,83
Industri- kommuner	65,8	0,92	41,0	0,78	35,7	0,82	35,7	0,94
Landsbygds- kommuner	81,0	1,13	46,5	0,88	40,7	0,94	31,3	0,83
Glesbygds- kommuner	60,7	0,84	34,8	0,66	33,3	0,77	15,0	0,40
Övriga större kommuner	63,7	0,89	44,0	0,84	28,5	0,66	31,0	0,82
Övriga mindre kommuner	72,5	1,01	43,1	0,82	27,9	0,64	31,3	0,82
Riksgenomsnittet	71,9	1,00	52,6	1,00	43,3	1,00	37,8	1,00
Totala antalet hushåll som erhållit stöd	5 612		5 724		5 380		4 662	

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

1999–2001. Vidare framgår att år 1998 var knappt 72 procent av de hushåll som erhöll försörjningsstöd helt beroende av stödet. År 1999 var motsvarande siffra knappt 53 procent för att sjunka till drygt 43 procent år 2000 och knappt 38 procent år 2001.

Samtidigt framgår att det finns stora skillnader mellan olika kommuntyper i utvecklingen av andelen hushåll som är helt beroende av försörjningsstöd. Den högsta andelen hushåll finner vi bland storstadskommunerna. År 1998 uppgick andelen i dessa kommuner till knappt 78 procent. Därefter sjunker visserligen andelen, men ligger under hela observationsperioden klart över riksgenomsnittet. Vad gäller landsbygdskommunerna ligger andelen som är helt beroende av försörjningsstöd över riksgenomsnittet år 1998 men faller sedan till en nivå under riksgenomsnittet.

Det är värt att notera att samtliga kommuntyper utom storstadskommunerna ligger under riksgenomsnittet för åren 1999–2001. Den dåliga utvecklingen i storstadskommunerna

Tabell 19

Andelen (procent) av olika hushållstyper, helt eller delvis beroende av försörjningsstöd som andel av antalet hushåll i respektive hushållstyp som erhållit försörjningsstöd under perioden 1998–2001.

	Ensamstående män		Ensamstående kvinnor		Sammanboende		Totalt
	Utan barn	Med barn	Utan barn	Med barn	Utan barn	Med barn	
1998	36,3	2,2	12,8	5,8	11,2	31,7	100,0
1999	28,0	1,6	12,4	7,4	11,8	38,8	100,0
2000	24,7	1,4	11,9	8,0	12,0	42,0	100,0
2001	21,5	1,3	12,1	9,5	11,9	43,7	100,0

Källa. Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

drar således upp riksgenomsnittet. Vad gäller glesbygdskommuner ligger andelen hushåll som är helt beroende av försörjningsstöd på en extremt låg nivå. Man bör dock notera att antalet hushåll som erhållit stöd i denna kommundyp är mycket litet. År 1998 erhöll t.ex. 28 hushåll i glesbygdskommuner försörjningsstöd. År 2001 hade siffran sjunkit till 20. De låga antalen gör givetvis att dessa siffror bör tolkas med försiktighet.

Skillnader mellan olika hushållstyper

Hur ser då de hushåll som är beroende av försörjningsstöd ut? I våra data är hushållen indelade i olika typer, dels ensamstående män med och utan barn, dels ensamstående kvinnor med och utan barn och dels sammanboende med och utan barn. Hur andelen hushåll som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd varierat mellan dessa olika hushållstyper under perioden 1998–2001 visas i tabell 19. Det framgår att andelen hushåll bestående av ensamstående män utan barn som erhåller försörjningsstöd sjunker drastiskt under observationsperioden. År 1998 bestod drygt 36 procent av de hushåll som erhöll försörjningsstöd av män utan barn. År 2001 hade motsvarande andel sjunkit till drygt 21 procent. År 2001 utgörs istället den största andelen hushåll som erhållit försörjningsstöd av sammanboende med barn. Denna hushållstyp utgör knappt 44 procent av de hushåll som erhållit försörjningsstöd år 2001. År 1998 utgjorde samma grupp knappt 32 procent. Att andelen beroende av försörjningsstöd hela tiden är hög bland sammanboende med barn är inte förvånande då försörjningsbördan för barnfamiljer är betydligt större än

Tabell 20

Andelen (procent) av hushåll, helt beroende av försörjningsstöd, som andel av respektive hushållstyp som erhållit försörjningsstöd under perioden 1998–2001.

	Ensamstående män		Ensamstående kvinnor		Sammanboende		Antal hushåll som erhållit stöd
	Utan barn	Med barn	Utan barn	Med barn	Utan barn	Med barn	
1998	88,8	50,4	81,9	65,7	76,4	49,6	5 612
1999	73,6	34,4	74,9	36,3	70,8	28,8	5 724
2000	65,9	32,0	68,2	20,0	70,2	24,8	5 380
2001	58,2	20,3	66,5	15,6	68,6	16,8	4 662

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

försörjningsbördan för t.ex. en ensamstående man. Ett förbättrat arbetsmarknadsläge under observationsperioden är därför kanske inte tillräckligt för att en barnfamilj ska bli egen försörjande.

De observerade skillnaderna verkar sålunda delvis kunna förklaras av att olika grupper av individer har olika lätt att komma ut på arbetsmarknaden och därmed få tillgång till egen försörjning. Vidare kan den observerade bilden ha påverkats av att familjebildningen förändrats under vår undersökningsperiod. Det är t.ex. möjligt att vissa ensamstående män som är biståndsberoende valt att bilda familj under perioden och därmed klassificeras som sammanboende år 2001.

Om vi istället studerar andelen hushåll som är helt biståndsberoende, i relation till antalet hushåll i de olika hushållstyperna som erhållit någon form av försörjningsstöd respektive år, finner vi att oberoende av hushållstyp så faller andelen som är helt beroende av försörjningsstöd under observationsperioden. För t.ex. ensamstående kvinnor med barn sjunker andelen som är helt beroende av försörjningsstöd från knappt 66 procent år 1998 till knappt 16 procent år 2001. Även bland ensamstående män med barn är minskningen under observationsperioden dramatisk. För denna grupp faller andelen vilka är helt beroende av försörjningsstöd från ca 50 procent år 1998 till drygt 20 procent år 2001.

När vi studerar hur andelen hushåll som är beroende av försörjningsstöd varierar finner vi att det finns skillnader i graden av beroende mellan olika hushållstyper. Men liksom när vi studerade skillnaderna mellan olika kommuntyper visar studien att graden av beroende av försörjningsstöd minskar när flyktingarnas vistelsetid i landet ökar.

Tabell 21

Andel av flyktingar som är beroende av försörjningsstöd (helt eller delvis) respektive helt beroende av försörjningsstöd vardera år under perioden 1998–2001. Kvarboende och flyttare.

	Antal inom respektive kategori	Andel som är beroende av försörjningsstöd helt eller delvis, %				Andel som är helt beroende av försörjningsstöd, %			
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Kvarboende	9 381	59,0	59,4	57,3	51,4	41,4	30,7	23,4	18,8
Flyttare	2 631	59,1	61,3	58,8	48,9	43,2	30,0	23,8	15,7

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

Skillnader mellan de flyktingar som flyttar och de som stannar

En central fråga beträffande graden av beroende av försörjningsstöd är om individer i 1998 års flyktingkontingent förbättrar sina möjligheter till egen försörjning genom att flytta till en annan kommun än den ursprungliga bostadskommunen. För att kunna studera om det finns skillnader i graden av beroende av försörjningsstöd mellan de som bor kvar i ursprungskommunen och de som flyttar har vi tagit fram statistik som visar skillnaden i försörjningsstödsberoende mellan flyktingar som flyttat någon gång under perioden och flyktingar som bor kvar i ursprungskommunen under hela perioden.

Tabell 21 visar skillnaderna i beroende av försörjningsstöd mellan de som bott kvar och de som flyttat. Här framgår att graden av beroende utvecklas på ett liknande sätt för kvarboende och flyttare. Tabellen visar att andelen individer som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd uppgår till ca 59 procent år 1998 i båda grupperna. Andelen som är helt beroende av försörjningsstöd år 1998 uppgår till drygt 40 procent bland såväl de som flyttar som de som stannar kvar.

Det är ett faktum att vi inte vet när under perioden 1998–2001 individerna har flyttat. Flyttningen kan således ha skett när som helst under observationsperioden. Därför blir det intressant att studera hur stor andelen beroende är vid slutet av perioden, dvs. vid år 2001. Av tabell 21 framgår att bland de som flyttat uppgår andelen helt eller delvis biståndsberoende i slutet av perioden till 48,9 procent. Bland de som bott kvar uppgår andelen som är helt eller delvis biståndsberoende till 51,4 procent. Även den andel som är helt biståndsberoende

Tabell 22

Andel av flyktingar i olika kommungrupper som är beroende av försörjningsstöd (helt eller delvis) respektive helt beroende av försörjningsstöd år 2001. Kvarboende.

	Antal flyktingar	Andel som är beroende av försörjningsstöd helt eller delvis, %				Andel som är helt beroende av försörjningsstöd, %			
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Storstäder	3 285	61,0	61,2	61,4	57,2	47,5	36,3	29,6	23,4
Förortskommuner	1 124	54,6	55,2	53,7	48,0	34,0	30,0	20,2	15,9
Större städer	2 789	59,2	59,4	58,2	52,7	39,9	29,5	21,9	18,6
Medelstora städer	1 082	60,3	61,8	55,4	46,6	40,5	25,6	20,0	13,6
Industrikommuner	499	59,3	55,3	47,1	34,7	37,1	22,6	16,4	13,0
Landsbygdskommuner	88	55,7	64,8	60,2	54,5	43,2	26,1	27,3	20,5
Glesbygdskommuner	35	51,4	48,6	51,4	57,1	25,7	11,4	8,6	8,6
Övriga större kommuner	326	57,1	58,6	47,5	36,8	32,8	25,1	13,2	11,0
Övriga mindre kommuner	153	45,8	45,8	45,8	45,1	31,4	17,6	13,1	15,7
Summa:	9 381								

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

skiljer sig åt mellan grupperna. Bland flyttarna är 15,7 procent helt biståndsberoende medan 18,8 procent är helt biståndsberoende bland de som bott kvar.

Det framkommer alltså att skillnaderna i beroende av försörjningsstöd är tämligen små mellan de som flyttat och de som stannat kvar. Dock finns en liten skillnad vilken visar att beroendet av försörjningsstöd är något lägre bland de som flyttat under observationsperioden. Resultaten indikerar alltså att det är möjligt att förbättra sina möjligheter till egen försörjning genom att flytta.

Hur skiljer sig då beroendet åt mellan de personer som flyttar? Vi har statistik över olika kommungrupper uppdelat på de kommuner flyktingarna flyttade från under perioden. Statistiken säger således inget om utfallet i de kommuner dit flyktingarna flyttat. Som tidigare nämnts är det intressant att studera andelen helt och delvis beroende av försörjningsstöd år 2001 eftersom flyttningen kan ske när som helst under perioden 1998–2001. Av tabell 23 framgår att andelen individer som har flyttat frånorstäder och är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd sjunker från ca 67 procent år 1998 till drygt 47 procent år 2001. Bland de som bor kvar i orstäderna sjunker motsvarande andel från 61 procent 1998 till drygt 57 procent år 2001 vilket framgår av tabell 22. Om vi studerar de

Tabell 23

Andel av flyktingar i olika kommungrupper som är beroende av försörjningsstöd (helt eller delvis) respektive helt beroende av försörjningsstöd år 2001.

Flyttare.

	Antal flykt- ingar	Andel som är beroende av försörjningsstöd helt eller delvis, %				Andel som är helt beroende av försörjningsstöd, %			
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Storstäder	280	67,1	62,1	58,9	47,1	52,1	36,1	26,4	16,4
Förortskommuner	325	59,7	64,3	60,6	50,8	43,1	35,7	26,5	18,2
Större städer	674	57,9	63,2	62,2	49,0	40,7	30,6	23,9	15,3
Medelstora städer	446	63,7	62,6	59,4	49,6	45,7	30,7	23,5	14,1
Industrikommuner	354	54,0	54,0	50,8	44,1	37,3	21,2	18,4	12,7
Landsbygdskommuner	118	50,0	59,3	55,9	55,1	44,9	25,4	26,3	17,8
Glesbygdskommuner	36	47,2	47,2	50,0	41,7	36,1	19,4	16,7	5,6
Övriga större kommuner	255	58,0	66,7	61,6	50,6	41,2	29,8	24,3	17,6
Övriga mindre kommuner	143	58,0	53,1	55,9	51,7	48,3	28,0	24,5	20,3
Summa:	2 631								

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

som är helt beroende av försörjningsstöd och har flyttat från storstäderna så sjunker andelen från drygt 52 procent år 1998 till drygt 16 procent år 2001. Bland de som bor kvar i storstäderna faller motsvarande andel från drygt 47 procent år 1998 till drygt 23 procent år 2001.

Vad gäller förortskommunerna sjunker andelen som är helt eller delvis beroende något snabbare för de som flyttat än för de som stannar kvar. Detsamma gäller andelen som är helt beroende av försörjningsstöd. Studerar vi större städer finner vi att andelen som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd faller ungefär lika snabbt bland båda grupperna.

För de medelstora städerna faller andelen individer vilka är helt bidragsberoende från knappt 46 procent till drygt 14 procent bland de som flyttat. Bland de som stannar kvar faller samma andel från drygt 40 procent till knappt 14 procent. Inte heller bland de som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd kan några stora skillnader i hur andelen beroende förändrats utläsas mellan de som flyttat och de som bor kvar.

Vi kan göra en intressant observation beträffande industrikommunerna. Bland de som är helt eller delvis försörjningsstödsberoende i industrikommunerna faller andelen beroende

från 54 procent till 44 procent bland de som flyttat. Bland de som stannar kvar faller samma andel från 59 procent till 34 procent. För denna kommuntyp faller alltså andelen helt eller delvis beroende snabbare bland de som stannar kvar än de som flyttat ut. Andelen som är helt beroende faller från ca 37 procent till ca 13 procent bland såväl de som flyttar från industrikommunerna som bland de som bor kvar.

Landsbygdskommunerna skiljer sig något från andra kommuner då andelen helt eller delvis försörjningsstödsberoende i stort sett är oförändrad över tiden såväl bland de som bor kvar som de som flyttar ut. Den andel som är helt beroende minskar dock såväl bland de som bor kvar i landsbygdskommunerna som bland de som flyttat.

För glesbygdskommunerna sjunker andelen helt eller delvis försörjningsstödsberoende bland de som flyttat. Bland de som stannar kvar stiger däremot andelen som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd. Den andel som är helt beroende av försörjningsstöd blir lägre under observationsperioden såväl för de som flyttat som för de som bor kvar.

För övriga större kommuner faller andelen helt eller delvis beroende av försörjningsstöd från 58 procent år 1998 till 50 procent år 2001 bland de som flyttat. För de som stannat faller motsvarande andel från drygt 57 procent till 37 procent. Andelen som är helt försörjningsstödsberoende faller från drygt 41 procent till knappt 18 procent bland de som flyttat medan den faller från knappt 33 procent till 11 procent bland de som stannat kvar.

För övriga mindre kommuner ser bilden annorlunda ut. Andelen som är helt eller delvis beroende av försörjningsstöd är oförändrad bland de som bor kvar. Bland de som flyttat faller andelen helt eller delvis beroende från 58 procent till drygt 51 procent. Andelen som är helt beroende faller från ca 48 procent till drygt 20 procent bland de som flyttar från de övriga mindre kommunerna. Bland de som stannar kvar faller motsvarande andel från drygt 31 procent till knappt 16 procent.

Vi kan alltså observera att andelen beroende av försörjningsstöd faller snabbare bland de som lämnar storstäderna än bland de som bor kvar i storstäderna. Samtidigt är det ett faktum att även de flyktingar som lämnar andra kommuntyper, undantaget industrikommuner och övriga större kommuner, kan förbättra sina möjligheter till egen försörjning genom att flytta. En stor del av dessa flyttningar går med all säkerhet till storstäderna (se tabell 12). Våra resultat indikerar alltså att introduktionen av flyktingar i storstäder, till egen försörjning, snarare fungerar sämre än i andra kommuntyper. Det goda arbetsmarknadsläget i storstäderna gör ändå att många flyktingar får arbetstillfälle där efter att först fått sin introduktion på annat håll i landet.

Tabell 24

Andelen individer (i procent) som erhållit försörjningsstöd under perioden 1998–2001 och är helt beroende av stödet. Kommunerna är uppdelade efter vilken typ av försörjningsstöd som använts. Vilka kommuner som använder sig av bistånd respektive introduktionsersättning framgår av Bilaga B.

Ersättningsform:	Antal kommuner	1998	1999	2000	2001
Bistånd	197	69,5	48,2	37,3	32,4
Introduktionsersättning	37	73,4	55,5	45,9	38,4

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

Skillnaden mellan kommuner med introduktionsersättning och kommuner med bistånd

I detta avsnitt studerar vi ifall det finns skillnader i graden av beroende av försörjningsstöd mellan flyktingar som bor i kommuner med ekonomiskt bistånd och kommuner med introduktionsersättning som stöd till försörjningen.¹⁴ Som tidigare nämnts finns betydande skillnader i utformningen av biståndet och utformningen av introduktionsersättningen. Det ekonomiska biståndet betalas ut i enlighet med kommunens normer medan introduktionsersättningen, enligt lagens utformning, bör vara högre än kommunens biståndsnorm, bör vara prestationsinriktad men också innebär att individen får ha egen inkomst utan att nivån på introduktionsersättningen påverkas. Det huvudsakliga syftet med att använda introduktionsersättning istället för bistånd är att öka flyktingarnas benägenhet att söka arbete. Eftersom nivån på den ekonomiska ersättningen i introduktionsersättningen inte minskar om individen får arbete, är således alla inkomster individen erhåller genom arbete ett nettointkomsttillskott för individen.

Tabell 24 visar andelen individer av de som erhållit försörjningsstöd under åren 1998–2001 och är helt beroende av försörjningsstödet, uppdelat på kommuner som använder olika ersättningsformer. I tabellen presenteras data för de kommuner som använder sig av ekonomiskt bistånd och kommuner med introduktionsersättning. För att kunna studera hur andelen helt beroende har utvecklats under observationsperioden för kommuner som har de olika försörjningsstödsformerna

¹⁴ Vilka kommuner som använt sig av bistånd respektive introduktionsersättning under observationsperioden framgår av Bilaga B.

har vi begränsat studien till att omfatta endast kommuner där antingen bistånd använts under hela observationsperioden eller introduktionsersättning använts under hela observationsperioden. Vi jämför således kommuner vilka betalat ut bistånd under perioden 1998–2001 med kommuner vilka betalat ut introduktionsersättning under samma period.

Av tabell 24 framgår att andelen individer som är helt beroende av försörjningsstöd genomgående är högst i de kommuner som använder sig av introduktionsersättning. Dock faller andelen som är helt beroende av försörjningsstöd i samma takt för kommuner oavsett ersättningsform. År 1998 var knappt 70 procent av de som erhöll försörjningsstöd i kommuner vilka använde sig av ekonomiskt bistånd helt beroende av stödet. I kommuner med introduktionsersättning uppgick motsvarande andel till drygt 73 procent. År 1999 var andelen helt beroende drygt 48 procent i de kommuner som använde bistånd medan motsvarande andel uppgick till drygt 55 procent i de kommuner som använde sig av introduktionsersättning som försörjningsstöd. Under åren 2000 och 2001 fortsatte andelen som var helt beroende av försörjningsstöd att falla. År 2000 uppgick andelen helt beroende i kommuner som använde sig av bistånd som ersättningsform till ca 37 procent för att år 2001 uppgå till drygt 32 procent. I kommuner med introduktionsersättning uppgick andelen som var helt beroende av försörjningsstöd till ca 46 procent år 2000 och till knappt 39 procent år 2001.

Det kan också vara intressant att studera vilken typ av form för försörjningsstöd som kommunerna i de olika kommungrupperna använder. Tabell 25 visar antalet kommuner i de olika kommungrupperna som använder sig av bistånd respektive introduktionsersättning som försörjningsstöd. Av tabellen framgår att det finns stora skillnader mellan kommuntyperna vad gäller försörjningsstödsform. Storstäderna använder t.ex. sig av introduktionsersättning.¹⁵ Även bland större städer är introduktionsersättningen vanlig. 13 av de större städerna har använt introduktionsersättning under perioden medan 7 använt bistånd.

I förortskommunerna är däremot bistånd den oftast förekommande stödformen. 24 av förortskommunerna använde sig av bistånd som försörjningsstöd medan enbart 7 använde sig av introduktionsersättning. Även när det gäller medelstora städer är bistånd den klart dominerande stödformen. 25 av de medelstora städerna använde bistånd medan 7 använde

15 Här bör påpekas att Göteborg inte är inkluderat i analysen då man under observationsperioden övergick från ekonomiskt bistånd till introduktionsersättning.

Tabell 25

Kommunernas tillhörighet vad gäller kommungrupp och försörjningsstödsform. Endast kommuner som har använt sig av samma stödform under hela perioden 1998–2001 ingår.

Kommuntyp	Bistånd	Introduktions- ersättning
Storstäder	0	2
Förortskommuner	24	7
Större städer	7	13
Medelstora städer	25	7
Industrikommuner	39	2
Landsbygdskommuner	26	3
Glesbygdskommuner	23	1
Övriga större kommuner	26	1
Övriga mindre kommuner	27	1
Summa:	197	37

Källa: Statistiska centralbyrån (2002).

introduktionsersättning. Vad gäller industri-, landsbygds- och glesbygdskommuner samt övriga större kommuner och övriga mindre kommuner används nästan uteslutande bistånd som stödform.

Skillnaderna i använd stödform mellan de olika kommungrupperna är intressant då den är en möjlig förklaring till de skillnader i beroende av försörjningsstöd vi observerat. Hur ser då kostnaderna per flykting ut i de kommuner som har använt de olika formerna för försörjningsstöd?

Av tabell 26 framgår att den genomsnittliga kostnaden per flykting för kommuner som använder bistånd uppgick till 35 070 kronor år 1999 vilket var det första år som flyktingarna var i landet hela året. För de kommuner som använde introduktionsersättning uppgick motsvarande belopp till 39 290 kronor. Därefter faller kostnaderna. År 2001 uppgick den genomsnittliga kostnaden i kommuner med bistånd till 22 241 kronor. I de kommuner som använde introduktionsersättning uppgick den genomsnittliga kostnaden till 30 640 kronor samma år. För kommuner som använde bistånd minskade genomsnittskostnaden under åren 1999–2001 med knappt 37 procent. För kommuner med introduktionsersättning var motsvarande minskning 22 procent.

En förklaring till varför kostnaderna är högre i de kommuner som använde sig av introduktionsersättning bör vara de olika ersättningsformernas utformning. Det ekonomiska

Tabell 26

Försörjningsstöd per flykting uppdelat efter den form av försörjningsstöd som kommunen använder. Vilka kommuner som använder respektive stödform framgår av Bilaga B.

	Bistånd	Introduktions- ersättning
Antal kommuner	197	37
Antal boende 1998	3 555	5 365
1999	3 447	5 439
2000	3 341	5 453
2001	3 355	5 377
Boende 2001/1998	0,94	1,00
Kostnad per flykting		
1998	23 596	23 996
1999	35 070	39 290
2000	28 852	39 190
2001	22 241	30 640
Minskning i kostnad per flykting 1999–2001 (%)	36,6	22,0

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

biståndet är utformat så att om individen får egen försörjning minskar biståndet. Kostnaderna för kommunerna minskar således omgående om ökad egen försörjning uppnås. För introduktionsersättning gäller att individen oftast får behålla samma belopp oavsett om individen blir egen försörjande eller inte. Kostnaderna för kommunerna är här således densamma och oberoende av om andelen egen försörjande ökar eller inte. Detta gör att kostnaderna för kommuner vilka använder sig av introduktionsersättning inte minskar om ökad egen försörjning uppnås under introduktionsperioden.

Det är dock möjligt att även andra orsaker kan bidra till den observerade kostnadsutvecklingen. Det är tänkbart att bistånd används i kommuner som har de bästa förutsättningarna att skapa egen försörjning för flyktingar och att detta delvis kan förklara de resultat vi observerat. Exempelvis använder sig storstäderna Stockholm och Malmö genomgående av introduktionsersättning.¹⁶ Då denna studie har visat att storstäderna avviker från andra kommungrupper vad gäller utvecklingen av kostnaden för försörjningsstöd, och arbets-

16 Göteborg är inte inkluderat i analysen då såväl bistånd som introduktionsersättning användes under perioden 1998–2001.

Tabell 27

Försörjningsstöd per flykting uppdelat efter den form av försörjningsstöd som kommunen använder, exklusive storstäderna.

	Bistånd	Introduktions- ersättning
Kostnad per flykting		
1998	23 596	23 363
1999	35 070	34 961
2000	28 852	31 837
2001	22 241	26 028
Minskning i kostnad per flykting 1999–2001 (%)	36,6	25,6

Källa: Statistiska centralbyrån (2002) samt egna beräkningar.

marknaden för flyktingar i storstäder avviker från arbetsmarknaden för flyktingar i andra delar av landet, analyserar vi därför också hur kostnaderna för introduktionsersättning utvecklats för de kommuner som inte är storstäder. En sådan jämförelse presenteras i tabell 27. Denna tabell visar att kostnaderna per flykting blir avsevärt lägre för de kommuner som har använt introduktionsersättning när storstäderna exkluderas. Skillnaderna jämfört med de kommuner som använt sig av bistånd blir ungefär hälften så stora som i det fall då storstäderna inkluderas.

Vad kan vi då dra för slutsatser utifrån detta? Som nämndes tidigare är det huvudsakliga syftet för kommunerna att gå från bistånd till introduktionsersättning att öka flyktingarnas incitament att söka och få ett arbete. Troligtvis bör man studera resultaten hos flera flyktingkontingenter innan det går att dra några slutsatser kring ersättningsformernas effektivitet. Dock bör det påpekas att resultaten i denna undersökning är i linje med de resultat som kunde observeras för 1997 års kontingent. I tabell 8 presenterades siffror för kommuner som använt olika försörjningsformer för 1997 års kontingent. Av denna tabell framgick att den genomsnittliga kostnaden per flykting var högre i de kommuner som har använt introduktionsersättning än i kommuner med bistånd. Tabell 8 visade också att i de kommuner som har använt sig av bistånd som ersättningsform var andelen helt beroende av stöd vid observationsperiodens slut 30 procent. I de kommuner som använt sig av introduktionsersättning uppgick motsvarande andel till 40 procent. Skillnaderna i andelen som är helt biståndsberoende är således något mindre för 1998 års kontingent än för 1997 års kontin-

gent. När vi jämför de olika kommuntyperna med varandra bör vi än en gång påpeka att det finns ett flertal faktorer som vi inte kunnat kontrollera. Vi vet t.ex. inget om flyktingarnas individuella egenskaper såsom utbildning, tidigare yrkesbakgrund etc. Vi vet dock att skillnaderna i utbildningsnivå totalt sett är små mellan 1997 och 1998 års flyktingkontingent. Vi vet också att könsfördelningen för de båda kontingenterna är i princip identisk.

Det är möjligt att delar av de skillnader vi observerat har uppkommit genom att de flyktingar som bor i kommunerna skiljer sig åt avseende utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet m.m. Vidare är det möjligt att kommunernas förutsättningar skiljer sig åt vad gäller arbetsmarknadsläge etc. Möjligtvis kan de skillnader vi observerat delvis förklaras av att kommuner som använder sig av en viss försörjningsstödsform har ett bättre arbetsmarknadsläge än kommuner med en annan stödform. Eftersom vi saknar information om dessa faktorer är viktigt att vara medveten om dem när resultaten tolkas.

Slutsatser

I denna studie har vi följt upp kommunernas kostnader för flyktingar som mottogs i Sverige år 1998. Antalet uppgick till 12 012 flyktingar vilket är betydligt fler än i 1996 års kontingent men något färre än i 1997 års kontingent. 1998 års flyktingkontingent kan sägas ha haft en mer gynnsam åldersstruktur än 1997 års flyktingkontingent då en större andel i 1998 års kontingent befann sig i arbetsför ålder. Samtidigt är skillnaderna i könsfördelning respektive etniskt ursprung mellan 1998 års flyktingkontingent och tidigare års kontingenter liten. Precis som för 1997 års flyktingkontingent dominerades 1998 års kontingent av flyktingar från forna Jugoslavien, Iran och Irak.

Den sammanlagda kostnaden per flykting under perioden 1998–2001 har beräknats till 126 426 kronor. Detta är en ökning med ca 10 000 kronor per flykting jämfört med 1997 års kontingent. En sammanfattning av hur kostnaderna per flykting har utvecklats under mottagningsåret och tre år framåt för kontingenterna åren 1992–1998 framgår av tabell 28.

Det trendbrott som inträffade för 1997 års flyktingkontingent visade sig alltså inte vara bestående. För 1998 års kontingent är kostnaden, med undantag av 1995 och 1996 års flyktingkontingenter, högre än för tidigare års kontingenter. Även i reala termer är kostnaden för 1998 års flyktingkontingent högre än för de flyktingkontingenter som anlände under första halvan av 1990-talet. Möjligen kan övervältringar av kostnader på försörjningsstöden, genom statliga besparingar som genomförts mellan åren 1996 till 1998, till viss del påverkat resultatet för 1996 och 1998 års kontingent, även om 1997 års kontingent visar på en vänd trend.

Att kostnaderna per flykting är högre för 1998 års flyktingkontingent än för 1997 års flyktingkontingent är särskilt oroväckande eftersom åldersstrukturen i 1998 års flyktingkontin-

Tabell 28

Försörjningskostnader per mottagen flykting (nominella värden) för flyktingkontingenterna 1992–1998.

Kontingent	Per capita belopp (Kr)
1992	114 593
1993	115 440
1994	117 444
1995	136 365
1996	140 345
1997	116 082
1998	126 429

Källa: Integrationsverket, (2001) samt egna beräkningar.

gent faktiskt var mer gynnsam än 1997 års flyktingkontingent. Sett till åldersstrukturen hade alltså 1998 års flyktingkontingent bättre möjligheter till egen försörjning än 1997 års kontingent.

Då 1997 års kontingent studerades under perioden 1997–2000 och 1998 års kontingent studerades under perioden 1998–2001, dvs. under i stort sett samma tidsperiod, är det inte troligt att förändringar i det allmänna arbetsmarknadsläget i någon större utsträckning kan förklara skillnaden i kostnadsutveckling mellan de två kontingenterna. Dock bör påpekas att vi i studien inte haft tillgång till individspecifika uppgifter om flyktingarna i de olika flyktingkontingenterna. Vi vet att skillnaderna i utbildningsnivå totalt sett är små mellan 1997 års flyktingkontingent och 1998 års flyktingkontingent. Dock vet vi inget om utbildningsnivån på kommunnivå bland flyktingarna i 1998 års flyktingkontingent.

Det bör också påpekas att det finns vissa likheter i kostnadsutvecklingen mellan 1998 års flyktingkontingent och tidigare års flyktingkontingenter. En sådan likhet är t.ex. att kommunernas kostnader för försörjningsstöd faller kraftigt under treårsperioden. Den största förklaringen till detta förefaller vara förbättrade möjligheter till egen försörjning för flyktingarna när vistelsetiden i landet ökar.

Vidare varierar, precis som för 1997 års flyktingkontingent, kostnaderna för 1998 års flyktingkontingent mellan olika kommuntyper. De största kostnaderna, såväl i absoluta tal som i genomsnittsbelopp per flykting, bärs av storstäderna. Storstäderna har också, till skillnad från andra kommuntyper, en nettoinflyttning av flyktingar under observationsperioden.

Studien identifierar också kommuntyper med låga kostna-

der för försörjningsstödet. Mest framträdande är industrikommunerna som har den klart lägsta kostnaden per flykting. Den arbetsmarknad flyktingarna i dessa kommuner möter verkar vara väsentligt skild från den flyktingar möter i storstäder. Den förefaller också väsentligt skilja sig från arbetsmarknaden flyktingar i glesbygd och landsbygd möter. Denna observation är nog central för integrationspolitiken. Vad finns det för lärdomar från industrikommunerna som kan överföras till andra kommuntyper?

Studien visar också att flyktingar som flyttar under observationsperioden faktiskt kan förbättra sina möjligheter till egen försörjning. Andelen beroende av försörjningsstöd faller t.ex. snabbare bland flyktingar som under observationsperioden flyttar från storstäderna än bland de som bor kvar i storstäderna. Samtidigt är det ett faktum att även de flyktingar som lämnar andra kommuntyper, undantaget industrikommuner och övriga större kommuner, kan förbättra sina möjligheter till egen försörjning. Man förbättrar möjligheterna mer genom att flytta än genom att bo kvar i den initiala bostadskommunen.

Studien har visat att en stor del av flyttningarna från mindre kommuner går till storstäderna. Studien indikerar samtidigt att resultatet av introduktionen av flyktingar, till egen försörjning, snarare fungerar sämre i storstäder än i andra kommuntyper. Det goda arbetsmarknadsläget i storstäderna bidrar till att många flyktingar får arbetstillfälle där efter att först ha fått sin introduktion på annat håll i landet. När det gäller storstäderna måste vi därför fråga oss vilka bristerna är som gör att de nyanlända flyktingar som initialt bosätter sig i dessa regioner inte kommer i arbete och egen försörjning trots stor efterfrågan på arbetskraft. Dessa regioner drar nämligen samtidigt till sig såväl infödd som invandrad arbetskraft från andra delar av landet.

Vad gäller industrikommunerna och de övriga större kommunerna är situationen annorlunda än bland andra kommuntyper. Andelen beroende av försörjningsstöd faller snabbare bland de flyktingar som väljer att bo kvar än bland de som väljer att flytta från dessa kommuner. Industrikommunerna kännetecknas i allmänhet av ett gynnsamt arbetsmarknadsläge. Den samlade lärdomen av studien är därför att arbetsmarknadsläget så långt som möjligt bör vara vägledande i de fall då myndigheter medverkar vid bosättning av flyktingar. Dessutom är det av vikt att förstärka incitamenten för arbetslösa flyktingar att flytta och därigenom öka den geografiska rörligheten bland arbetslösa flyktingar. Detta kan t.ex. ske genom olika former av flyttningssöd för arbetslösa flyktingar.

Avslutningsvis visar studien att kostnaderna för försörjningsstöd till flyktingar är lägre bland kommuner som använder ekonomiskt bistånd som stödform än bland kommuner med introduktionsersättning. Dessa resultat bör dock tolkas med viss försiktighet då det finns stora strukturella skillnader mellan de kommuner som använt sig av de olika försörjningsstödsformerna.

Referenser

- Beroende av bidrag?*, Integrationsverkets rapportserie, 2000:21. Norrköping.
- Ekberg, J. (1983), *Inkomsteffekter av invandring*. Doktorsavhandling. Lund Economic studies nr 27. Lund.
- Ekberg J. & Ohlsson, M. (2000) »Flyktingars arbetsmarknad är inte alltid nattsvart«, *Ekonomisk Debatt*, 28, 431-439.
- Ekberg, J. & Hammarstedt, M. (2002), »20 år med allt sämre arbetsmarknadsintegrering för invandrare«, *Ekonomisk Debatt*, 30, 343-353.
- Hammarstedt, M. (2000), »The receipt of transfer payments by immigrants in Sweden«, *International Migration Quarterly Review*, 38, 239–268.
- Hammarstedt, M. (2001), *Making a living in a new country*. Doktorsavhandling. ACTA Wexionensia nr 9. Växjö.
- Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1991?* (Ds 1995:75)
- Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1992?* (Ds 1997:31)
- Rooth, D-O. (1999), *Refugee immigrants in Sweden*. Doktorsavhandling. Lund Economic studies, nr 84. Lund.
- Räcker ersättningen? Täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1995 respektive år 1996?* Integrationsverkets rapportserie 2000:13. Norrköping.
- Statens invandrarverk 1998, *Hur täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1993?*
- Statens invandrarverk 1998, *Resurser på flykt – täcker den statliga ersättningen kommunernas kostnader för flyktingar mottagna år 1994?*
- Trenden vänder*, Integrationsverkets rapportserie, 2001:04. Norrköping.

Bilaga A

Kommunerna är indelade efter Svenska Kommunförbundets indelning av landets kommuner. De olika kommungrupperna är definierade enligt följande:

Storstad: Kommun med folkmängd som överstiger 200 000 invånare.

Förortskommun: Kommun som är förort till storstad med utpendling över 50 procent av förvärvsarbete eller 25 procent av utpendling till storstad.

Större stad: Kommun med tätortsgrad över 70 procent. Minst 50 000 invånare samt med mindre än 40 procent sysselsatta i industrin.

Medelstor stad: Kommun med tätortsgrad över 70 procent, med mellan 20 000 och 50 000 invånare samt mindre än 40 procent sysselsatta i industrin.

Industrikommun: Kommun med mer än 40 procent sysselsatta i industrin.

Landsbygdskommun: Kommun med tätortsgrad under 70 procent samt mer än 8,7 procent sysselsatta i jord- och skogsbruk och som inte är glesbygdskommun.

Glesbygdskommun: Kommun med mindre än 20 000 invånare och mindre än 5 invånare per km².

Övrig större kommun: Övriga kommuner med 15 000 till 50 000 invånare.

Övrig mindre kommun: Övriga kommuner med mindre än 15 000 invånare.

Bilaga B

Följande kommuner använde, enligt Statistiska centralbyrån, sig av ekonomiskt bistånd (f.d. socialbidrag) som ersättningsform under hela perioden 1998–2001:

Storstäder:

Förortskommuner: 0114 Upplands-Väsby, 0117 Österåker, 0125 Ekerö, 0136 Haninge, 0138 Tyresö, 0139 Upplands Bro, 0160 Täby, 0162 Danderyd, 0182 Nacka, 0183 Sundryberg, 0187 Vaxholm, 0305 Håbo, 1230 Staffanstorps, 1233 Vellinge, 1262 Lomma, 1263 Svedala, 1264 Skurup, 1384 Kungsbacka, 1401 Hälaryda, 1402 Partille, 1440 Ale, 1441 Lerum, 1443 Bollebygd, 1482 Kungälv.

Större städer: 0484 Eskilstuna, 0880 Kalmar, 1080 Karlskrona, 1283 Helsingborg, 1383 Varberg, 2284 Örnsköldsvik, 2482 Skellefteå.

Medelstora städer: 0191 Sigtuna, 0586 Mjölby, 0883 Västervik, 1081 Ronneby, 1082 Karlshamn, 1284 Höganäs, 1285 Eslöv, 1286 Ystad, 1287 Trelleborg, 1292 Ängelholm, 1293 Hässleholm, 1380 Halmstad, 1382 Falkenberg, 1485 Uddevalla, 1489 Alingsås, 1493 Mariestad, 1494 Lidköping, 1496 Skövde, 1885 Lindesberg, 2062 Mora, 2182 Söderhamn, 2184 Hudiksvall, 2521 Gällivare, 2582 Boden, 2584 Kiruna.

Industrikommuner: 0481 Oxelösund, 0560 Boxholm, 0562 Finspång, 0617 Gnosjö, 0662 Gislaved, 0665 Vaggeryd, 0683 Värnamo, 0685 Vetlanda, 0760 Uppvidinge, 0761 Lessebo, 0767 Markaryd, 0781 Ljungby, 0860 Hulstafred, 0861 Mönsterås, 0862 Emmaboda, 0882 Oskarshamn, 1060 Oskarshamn, 1256 Östra Göinge, 1260 Bjuv, 1272 Bromölla, 1273 Osby, 1275 Perstorp, 1447 Gullspång, 1452 Tranemo, 1460 Bengtsfors, 1462 Lilla Edet, 1466 Herrljunga, 1472 Tibro, 1762 Munkfors, 1782 Filipstad, 1860 Laxå, 1881 Kumla, 1883 Karlskoga, 1904 Skinnskatteberg, 1960 Kungälv, 1962 Norberg, 1984 Arboga, 2061 Smedjebacken, 2104 Hofors.

Landsbygdskommuner: 0360 Tierp, 0509 Ödeshög, 0512 Ydre, 0513 Kinda, 0563 Valdemarsvik, 0604 Aneby, 0834 Torsås, 0840 Mörbylånga, 0885 Borgholm, 1214 Svalöv, 1278 Båstad, 1381 Laholm, 1435 Tanum, 1439 Färgelanda, 1444 Grästorp, 1445 Essunga, 1461 Mellerud, 1470 Vara, 1473 Töreboda, 1814 Lekeberg, 1862 Degerfors, 1863 Hällefors, 1917 Heby, 2101 Ockelbo, 2121 Ovanåker, 2161 Ljusdal.

Glesbygdskommuner: 1737 Torsby, 2021 Vansbro, 2023 Malung, 2031 Älvdalen, 2303 Ragunda, 2305 Bracke, 2313 Strömstad, 2321 Åre, 2326 Berg, 2403 Bjurholm, 2404 Vindeln, 2417 Norsjö, 2418 Malå, 2421 Storuman, 2422 Sorsele, 2462 Vilhemina, 2463 Åsele, 2481 Lycksele, 2505 Arvidsjaur, 2506 Arjeplog, 2510 Jokkmokk, 2513 Överkalix, 2521 Pajala.

Övriga större kommuner: 0140 Nykvarn, 0687 Tranås, 0764 Alvesta, 0765 Älmhult, 0884 Vimmerby, 1083 Sölvesborg, 1261 Kävlinge, 1276 Klippan, 1291 Simrishamn, 1415 Stenungsund, 1421 Orust, 1463 Mark, 1484 Lysekil, 1491 Ulricehamn, 1495 Skara, 1784 Arvika, 1785 Säffle, 1861 Hallsberg, 1981 Sala, 2029 Leksand, 2083 Hedemora, 2183 Bollnäs, 2262 Timrå, 2282 Kramfors, 2514 Kalix, 2583 Haparanda.

Övriga mindre kommuner: 0319 Älvkarleby, 0561 Åtvidaberg, 0584 Vadstena, 0642 Mullsjö, 0684 Sävsjö, 0763 Tingsryd, 1427 Sotenäs, 1430 Munkedal, 1438 Dals-Ed, 1446 Karlsborg, 1465 Svenljunga, 1486 Strömstad, 1497 Hjo, 1730 Eda, 1761 Hammarö, 1763 Forshaga, 1765 Årjäng, 1766 Sunne, 1783 Hagfors, 1864 Ljusnarsberg, 1882 Askersund, 2026 Gagnef, 2031 Rättvik, 2082 Säter, 2132 Nordanstig, 2460 Vännäs.

Följande kommuner använde sig av introduktionsersättning som ersättningsform under hela perioden 1998–2001:

Storstäder: 0180 Stockholm, 1280 Malmö.

Förortskommuner: 0115 Vallentuna, 0123 Järfälla, 0127 Botkyrka, 0163 Sollentuna, 0184 Solna, 0186 Lidingö, 1231 Burlöv.

Större städer: 0181 Södertälje, 0380 Uppsala, 0580 Linköping, 0581 Norrköping, 1490 Borås, 1880 Örebro, 2080 Falun, 2081 Borlänge, 2084 Avesta, 2180 Gävle, 2380 Östersund, 2480 Umeå, 2580 Luleå.

Medelstora städer: 0192 Nynäshamn, 0486 Strängnäs, 0583 Motåla, 1983 Köping, 2085 Ludvika, 2280 Härnösand, 2581 Piteå.

Industrikommuner: 1488 Trollhättan, 2181 Sandviken.

Landsbygdskommuner: 0821 Högsby, 0980 Gotland, 1266 Hörby.

Glesbygdskommuner: 2260 Ånge.

Övriga större kommuner: 0382 Östhammar.

Övriga mindre kommuner: 0582 Söderköping.

Resterande kommuner använde sig av såväl bistånd som introduktionsersättning som ersättningsform under perioden 1998–2001.